

Valsts probācijas dienests

PUBLISKAIS PĀRSKATS 2016

SATURS

PRIEKŠVārds	3
PAMATINFORMĀCIJA	4
FINANŠU RESURSI	7
DIENESTA DARBĪBAS REZULTĀTI	8
KRIMINĀLSODA – PIESPIEDU DARBS – IZPILDES ORGANIZĒŠANA	9
AUDZINOŠA RAKSTURA PIESPIEDU LĪDZEKĻA – SABIEDRISKAIS DARBS – IZPILDES ORGANIZĒŠANA	12
IZLĪGUMU ORGANIZĒŠANA UN VADĪŠANA	14
IZVĒRTĒŠANAS ZIŅOJUMU SASTĀDĪŠANA	17
UZRAUDZĪBA	20
PROBĀCIJAS PROGRAMMAS	24
DIENESTA KONSULTATĪVĀS PADOMES	26
DIENESTA VEIKTIE UN PASŪTĪTIE PĒTĪJUMI	27
DIENESTA ĪSTENOTIE PROJEKTI	29
PĀRSKATS PAR DIENESTA VADĪBAS UN DARBĪBAS UZLABOŠANAS SISTĒMĀM EFEKTĪVAS DARBĪBAS NODROŠINĀŠANAI	31
DIENESTA PERSONĀLS	31
DIENESTA KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU	35
2017.GADĀ PLĀNOTIE PASĀKUMI	37

Priekšvārds

Drošākai sabiedrībai un tieslietu resora atbildībā iekļauto mērķu sasniegšanai Valsts probācijas dienests 2016.gadā turpināja darbu pie personāla kvalifikācijas paaugstināšanas un darba metožu pilnveidošanas. Pērn apritēja 13 gadi kopš dienesta dibināšanas un 10 gadi kopš kriminālsodu – piespiedu darbs, kā arī nosacīti notiesāto, nosacīti pirmstermiņa no soda izciešanas atbrīvoto un nosacīti no kriminālatbildības atbrīvoto personu uzraudzību Latvijā īsteno Valsts probācijas dienests. Dienesta izveidošana un minēto funkciju izpildes uzticēšana tam ir bijis būtisks priekšnosacījums to attīstībai saskaņā ar starptautiskajiem standartiem, cilvēktiesību un sabiedrības interesēs, kā arī veicinājis Latvijas kā kriminālsodu izpildes jomā strauji progresējošas valsts atpazīstamību citās valstīs.

2016.gadā Dienests strādāja ar 17 991 probācijas klientiem, kas bija par 116 vairāk, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Nostiprinot praksē pēdējo gadu ieviestās novitātes, Dienests turpināja darbu nosacīti pirmstermiņa no soda izciešanas atbrīvoto elektroniskās uzraudzības jomā. Stiprinot resursu pieejamības pieeju un sabiedrības iesaisti drošākas sabiedrības veidošanā, Dienests turpināja attīstīt brīvprātīgo līdzgaitnieku iniciatīvu darbā ar likumu pārkāpušajiem jauniešiem. Augstu novērtējot brīvprātīgu sabiedrības iesaistīšanos dienesta funkciju sekmīgai īstenošanai 2016.gadā tika aizsākta jauna iniciatīva – ikgadēja dienesta brīvprātīgo konference.

Atzīmējot 10-gadi kopš kriminālsoda – piespiedu darbs – pārņemšanas Dienesta izpildē, sadarbībā ar nevalstisko organizāciju „Latvijas cilvēktiesību centrs” reģionālajos semināros ar tiesnešu, prokuroru, piespiedu darba devēju, politikas veidotāju un akadēmiskās vides pārstāvju piedalīšanos ir kopsavilkti šī soda veida ieviešanas, izpildes organizācijas ieguvumi un problemātika, kā arī definēti turpmākie attīstības virzieni.

Pilnveidojot starpinstītūciju sadarbības praksi darbā ar dzimumnoziedzumus izdarījušām personām un personām, kas izdarījušas citus vardarbīgus noziedzīgus nodarījumus, Dienests 2016.gadā ir organizējis vairākus kopīgus seminārus Valsts policijas, Ieslodzījuma vietu pārvaldes, dienesta, pašvaldību sociālo dienestu un bāriņtiesu pārstāvjiem. 2016.gadā tika organizētas 297 starpinstītūciju sanāksmes (223 saistītas ar dzimumnoziedzumiem un 74 ar citiem vardarbīgiem noziedzumiem).

Lai skaidrotu Dienesta virzīto iniciatīvu – līdzgaitniecība, elektroniskā uzraudzība, sabiedrības iesaistīšanās loma, starpinstītūciju sadarbība – patiesi pamatotu un būtisku ilgtermiņa nozīmi drošības veicināšanā, īstenojam vairākus informatīvus pasākumus un turpināsim to darīt.

Iepriekšējais gads Dienestam bija ražīgs pētījumu jomā. Pabeigti vairāki nozīmīgi pētījumi – par Dienesta īstenoto metožu efektivitāti, novitāšu – līdzgaitniecība un elektroniskā uzraudzība – ieviešanas rīcībpolitiku novērtējumi, citu valstu pieredzes izpēte par preventīvo uzraudzību un preventīvo ieslodzījumu. Iegūtie rezultāti ir nozīmīgs empīrisks pamats gan Dienesta darba metožu, gan Latvijas kriminālsodu politikas turpmākai attīstībai.

Apzinoties gan globālos, gan lokālos izaicinājumus sabiedrības drošības jomā, esmu gandarīts un lepns par dienesta komandas, sadarbības partneru un Latvijas sabiedrības gatavību, spēju un varēšanu stāties pretī jauniem izaicinājumiem. Kopā mācoties un darot, mēs veidojam drošāku nākotni savai valstij, katrs sev un saviem bērniem – visu mūsu nākotnei.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Mihails Papsujevičs'. The signature is fluid and cursive, written over a light blue background.

Pamatinformācija

Valsts probācijas dienesta juridiskais statuss un darbības mērķis

Dienests ir tieslietu ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts politiku tam noteikto funkciju ietvaros.

Dienesta juridiskais statuss, funkcijas, uzdevumi, kompetence un tiesības ir noteiktas Valsts probācijas dienesta likumā un Ministru kabineta 2005.gada 27.decembra noteikumos Nr.1010 „Valsts probācijas dienesta nolikums”.

Dienesta darbības mērķis ir veicināt sabiedrības drošību, nodrošinot kvalitatīvu Dienesta funkciju īstenošanu.

Dienesta funkcijas

Saskaņā ar Valsts probācijas dienesta likuma 6.pantu Dienests īsteno šādas funkcijas:

- 1) sniedz izvērtēšanas ziņojumu par probācijas klientu;
- 2) nodrošina probācijas programmu izstrādi un licencētu programmu īstenošanu;
- 3) organizē kriminālsoda – piespiedu darbs – izpildi;
- 4) organizē audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs – izpildi;
- 5) pārbaudes laikā uzrauga personas, pret kurām izbeigts kriminālprocess, tās nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības;
- 6) pārbaudes laikā uzrauga personas, kuras ir nosacīti notiesātas vai nosacīti pirms termiņa atbrīvotas no brīvības atņemšanas iestādēm;
- 7) organizē un vada izlīgumu kriminālprocesā;
- 8) nodrošina papildsoda – probācijas uzraudzība – izpildi.

Lai sekmētu darbības mērķa sasniegšanu, Dienests:

- veicina zinātnisko pētniecību probācijas jomā un nodrošina pētījumu rezultātu efektīvu izmantošanu;
- atbilstoši kompetencei izstrādā un izplata informatīvos un metodiskos materiālus;
- sniedz mācību metodisko palīdzību un informāciju tiesībsardzības iestāžu amatpersonām;
- piedalās probācijas speciālistu tālākizglītības mācību programmu izstrādē un īstenošanā;
- atbilstoši kompetencei sniedz priekšlikumus normatīvo aktu izstrādē;
- sagatavo valsts investīciju un starptautisku programmu projektu pieteikumus, kā arī sekmē investīciju programmu īstenošanu;
- piedalās vienotas valsts politikas īstenošanā sociālās atstumtības mazināšanas jomā.

Dienesta struktūra

Dienesta struktūru, darba organizāciju, ierēdņu un darbinieku kompetenci nosaka Dienesta reglaments.

Dienesta sastāvā ietilpst Dienesta centrālais aparāts, 28 teritoriālās struktūrvienības un 9 filiāles. Dienesta teritoriālo struktūrvienību un to filiāļu izvietojums nodrošina funkciju īstenošanu pēc iespējas tuvāk probācijas klienta dzīvesvietai. Dienesta darbu vada iestādes vadītājs.

VALSTS PROBĀCIJAS DIENESTA VADĪTĀJS

28 TERITORIĀLĀS STRUKTŪRVIENĪBAS

9 TERITORIĀLO STRUKTŪRVIENĪBU FILIĀLES

2 TERITORIĀLO STRUKTŪRVIENĪBU DAĻAS

1. attēls. Dienesta struktūra

Dienesta uzdevumi 2016.gadā

- Turpināt pilnveidot Dienesta funkciju tiesisko regulējumu.
- Nodrošināt funkciju izpildes kvalitāti atbilstoši tiesību aktu prasībām un kvalitātes vadības sistēmā noteiktajiem mērķiem un rādītājiem.
- Paaugstināt Dienesta personāla profesionālo kapacitāti, t.sk. turpinot darbinieku profesionālās noturības plānā noteiktos pasākumus.
- Attīstīt sabiedrības iesaistīšanu Dienesta funkcijās (izlīgums, uzraudzība, piespiedu darba izpilde un audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa - sabiedriskais darbs - izpildē, kā arī VPD konsultatīvo padomju darbā).
- Veicināt efektīvu lēmumu pieņemšanu probācijas klientu uzraudzībā, balstoties uz klientam noteikto recidīva riska līmeni un identificētajām kriminogēnajām vajadzībām.
- Attīstīt jaunas darba metodes recidīva mazināšanā, t.sk. īstenot Norvēģijas finanšu instrumenta līdzfinansēto projektu "Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskajai uzraudzībai)".
- Attīstīt un nostiprināt praksē starpinstitucionālās sadarbības modeli darbā ar nepilngadīgajiem probācijas klientiem un augsta riska probācijas klientiem, kuri izdarījuši noziedzīgu nodarījumu pret personas dzimumneaizskaramību un tikumību un/vai citus vardarbīgus noziegumus.

Finanšu resursi

Pārskata gadā Dienesta īstenotās budžeta programmas (apakšprogrammas)

- pamatbudžeta apakšprogramma 04.03.00 “Probācijas īstenošana”;
- pamatbudžeta apakšprogramma 70.02.00 “Atmaksas valsts pamatbudžetā par Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības finansējumu (2007-2013)”;
- pamatbudžeta apakšprogramma 71.06.00 “Eiropas ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansētie projekti”;

Finanšu resursi

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde), EUR	Pārskata gadā	
			Gada plāns, EUR	Faktiskā izpilde, EUR
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	5 961 495	6 418 448	6 418 429
1.1.	Dotācijas	5 961 495	6 418 448	6 418 429
1.2.	Ārvalstu finanšu palīdzība	-	-	-
2.	Izdevumi (kopā)	5 961 495	6 418 448	6 418 429
2.1.	Uzturēšanas izdevumi	5 961 435	6 376 336	6 376 318
2.1.1.	Subsīdijas un dotācijas, tai skaitā iemaksas starptautiskajās organizācijās	3 030	3 030	3 030
2.1.2.	Pārējie uzturēšanas izdevumi	5 958 405	6 373 306	6 373 288
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem	60	42 112	42 111

1.tabula. Pamatbudžeta apakšprogramma 04.03.00 “Probācijas īstenošana”

Pārskata gadā pamatbudžeta apakšprogrammas 04.03.00 “Probācijas īstenošana” līdzekļi tika izlietoti Dienesta darbības nodrošināšanai, iemaksām starptautiskajā nevalstiskajā organizācijā “Eiropas probācijas konference” (CEP).

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde), EUR	Pārskata gadā	
			Gada plāns, EUR	Faktiskā izpilde, EUR
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	-	-	-
1.1.	Dotācijas	-	-	-
1.2.	Ārvalstu finanšu palīdzība	-	-	-
2.	Izdevumi (kopā)	-	7 493	7 493
2.1.	Uzturēšanas izdevumi	-	7 493	7 493
2.1.1.	Subsīdijas un dotācijas, tai skaitā atmaksas valsts budžetam no ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļu atlikumiem par iepriekšējos budžeta periodos finansētajiem izdevumiem	-	7 493	7 493
3.	Finansēšana	-	7 493	7 493
3.1..	Naudas līdzekļi	-	7 493	-
3.2	Pieprasījums noguldījuma izņemšanai	-	7 493	7 493

2.tabula. Pamatbudžeta apakšprogramma 70.02.00 “Atmaksas valsts pamatbudžetā par Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības finansējumu (2007-2013)”

Pārskata gadā pamatbudžeta apakšprogrammas 70.02.00 “Atmaksas valsts pamatbudžetā par Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības finansējumu (2007-2013)” projekta ““Apļi Eiropas Savienībai” – pieredzes apmaiņas pasākumi Eiropas Savienības ietvaros par seksuālās vardarbības mazināšanas iespējām” atlikuma līdzekļi atmaksāti budžetā.

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde), EUR	Pārskata gadā	
			Gada plāns, EUR	Faktiskā izpilde, EUR
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	838 902	1 086 040	951 418
1.1.	Dotācijas	838 902	1 086 040	951 418
1.2.	Ārvalstu finanšu palīdzība	-	-	-
2.	Izdevumi (kopā)	838 903	1 086 040	951 418
2.1.	Uzturēšanas izdevumi	666 520	1 010 812	878 228
2.1.1.	Subsīdijas un dotācijas, tai skaitā iemaksas starptautiskajās organizācijās	-	-	-
2.1.2.	Citi pārskaitījumi ārvalstīm	7 640	32 740	14 449
2.1.3.	Pārējie uzturēšanas izdevumi	658 880	978 072	863 779
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem	172 382	75 228	73 190

3.tabula. Pamatbudžeta apakšprogramma 71.06.00 “Eiropas ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansētie projekti”

Pārskata gadā pamatbudžeta apakšprogrammas 71.06.00 “Eiropas ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansētie projekti” līdzekļi tika izlietoti projekta “Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskajai uzraudzībai)”, projekta Nr. LV08/1 īstenošanai.

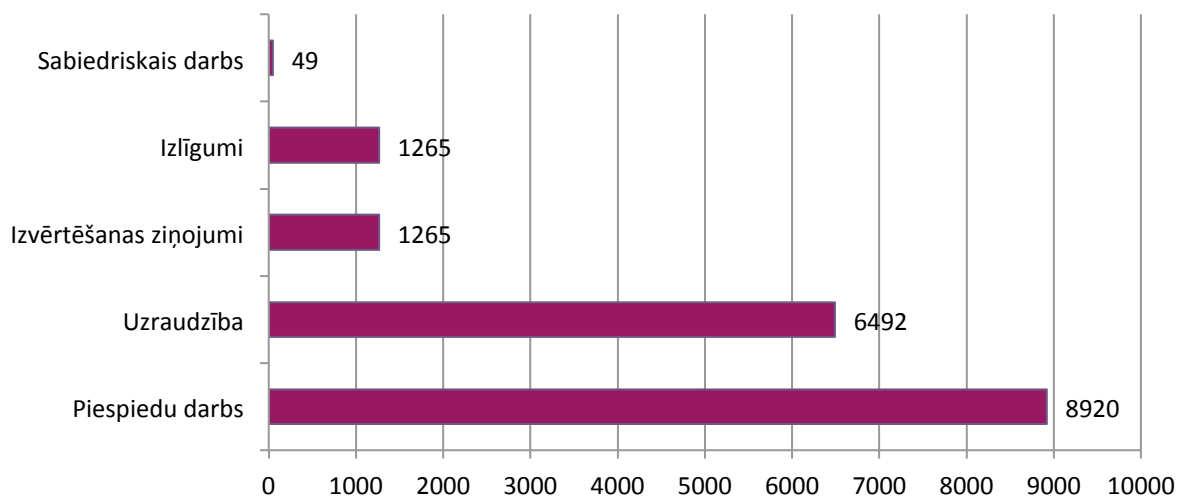
Dienesta darbības rezultāti

Pārskata gadā Dienests strādāja ar 17 991 probācijas klientu (probācijas klienti, ar kuriem Dienests turpināja darbu no iepriekšējiem gadiem un probācijas klienti, ar kuriem Dienests uzsāka darbu pārskata gadā). 2016.gadā Dienests uzsāka darbu ar **11 631** probācijas klientu, no kuriem 31% bija jaunieši (8 % 11 – 17 gadu vecumā un 23 % 18 - 25 gadu vecumā). 17% gadījumu probācijas klienti ir izdarījuši zādzību, krāpšanu, piesavināšanos nelielā apmērā, 10% gadījumu (samazinājums par 6%) izdarījuši zādzību, 10% gadījumu (pieaugums par 6%) veikuši narkotisko un psihotropo vielu neatļautu izgatavošanu, iegādāšanos, glabāšanu, pārvadāšanu un pārsūtīšanu.

Krimināllikuma pants		%
180.pants	Zādzība, krāpšana, piesavināšanās nelielā apmērā	17%
175.pants	Zādzība	10% (-6%)
253.pants	Narkotisko un psihotropo vielu neatļautu izgatavošana, iegādāšanās, glabāšana, pārvadāšana un pārsūtīšana	10% (+6%)
262.pants	Transportlīdzekļa vadīšana alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē	8%
185 .pants	Mantas tīša iznīcināšana un bojāšana	4%
Citi		51%

4.tabula Probācijas klientu, ar kuriem VPD uzsāka darbu 2016.gadā, sadalījumā pēc izdarītā noziedzīgā nodarījuma

Līdzīgi kā iepriekšējos gados arī 2016.gadā lielākais probācijas klientu skaits ir piespiedu darba un uzraudzības funkcijās.

2.attēls. Probācijas klientu skaits, ar kuriem VPD strādāja 2016.gadā, sadalījumā pēc funkcijas

Gan kopējo probācijas klientu skaitu, gan probācijas klientu skaitu katrā Dienesta funkcijā ik gadu ietekmē vairāki savstarpēji saistīti faktori – demogrāfiskā situācija, sociāli ekonomiskie faktori, izmaiņas kriminālsodu politikā, Dienesta darba efektivitāte u.c.

Viena probācijas klienta izmaksas dienā 2016.gadā bija 1.41 eiro.

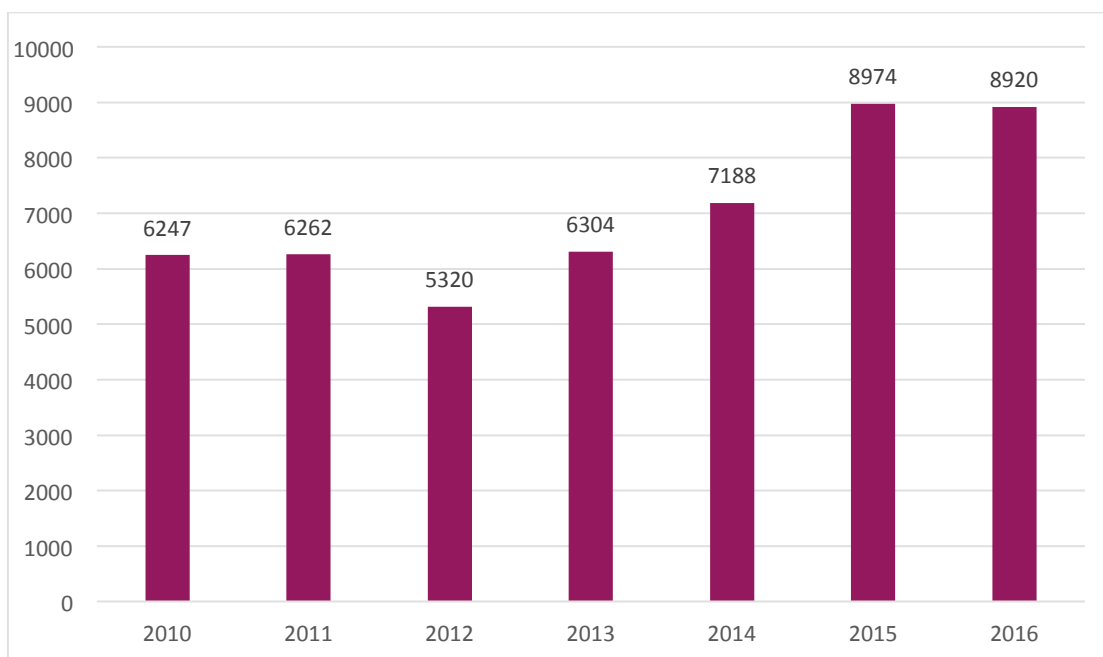
Kriminālsoda – piespiedu darbs – izpildes organizēšana

Dienests kriminālsoda – piespiedu darbs – izpildi organizē no 2005.gada. Piespiedu darbs ir viens no sabiedrībā izciešamajiem kriminālsodiem, kuru persona izcieš no mācībām vai pamatdarba brīvajā laikā savas dzīvesvietas apvidū, bez atlīdzības veicot sabiedriski derīgu darbu.

Saskaņā ar Tiesu informatīvajā sistēmā esošo informāciju 2016.gadā tika notiesātas 9465 personas, no kurām piespiedu darbs ir piemērots 45% gadījumu, kas ir par 8% mazāk kā 2015.gadā.¹ No 2016.gada 1.janvāra līdz 2016.gada 31.decembrim Dienests saņēma izpildei 6226 tiesas nolēmumus un prokurora priekšrakstus par sodu, ar kuru probācijas klientam tika piemērots kriminālsods – piespiedu darbs.

Kopumā 2016.gadā piespiedu darba izpilde tika organizēta 8920 probācijas klientiem. Probācijas klientu skaits piespiedu darba jomā pārskata gadā, salīdzinot ar 2015.gadu samazinājies par 0,6%.

¹ Tiesu informatīvā sistēma (Notiesāto personu skaits (78); dati izgūti 01.03.2017).

3.attēls. Probācijas klientu skaits piespiedu darba jomā

No 2016.gadā Dienestā izpildei saņemtajiem nolēmumiem 74% piespiedu darbs piemērots ar tiesas nolēmumu, un 26 % ar prokurora priekšrakstu par sodu.

No 2016.gadā piespiedu darba jomā saņemto nolēmumu skaita 3190, jeb 51% notiesāto probācijas klienta statusā nokļuvuši pirmo reizi, 287, jeb 9% no saņemtajiem nolēmumiem bija par nepilngadīgajiem.

No 6226 saņemtajiem tiesas nolēmumiem piespiedu darbs bija piemērots 5483 vīriešiem un 743 sievietēm.

Vidējais piemērotais stundu skaits 2016.gadā salīdzinot ar 2015.gadu ir palielinājies par 4,94, un tas ir – 146,94 piespiedu darba stundas (2013.gadā vidējais piemērotais stundu skaits – 125,33; 2014.gadā – 135,42; 2015.gadā – 142,45; 2016.gadā – 146,94 stundas).

Piemēroto piespiedu darba stundu sadalījums	2013	2014	2015	2016	2016.gads salīdzinot ar 2015.gadu
līdz 99	1924 (40%)	2083 (37%)	2110 (32%)	2051 (33%)	+ 1%
no 100 - 199	2007 (41%)	2372 (42%)	2779 (42%)	2667 (43%)	+ 1%
no 200 - 280	921 (19%)	1107 (19%)	1189 (18%)	1151 (18%)	nav izmaiņu
281 un vairāk	18 (0,4%)	138 (2,4%)	271 (4%)	357 (6%)	+ 2%

5.tabula Piemēroto piespiedu darba stundu dinamika no 2013. līdz 2016.gadam

Salīdzinot piespiedu darba piemērošanas rādītājus pēc Krimināllikuma pantiem jāņem vērā 2013.gada 1.aprīļa grozījumus Krimināllikumā, kad vairāk kā 150 Krimināllikuma sevišķās daļas pantu un to daļu sankcijas tika papildinātas ar sankciju – piespiedu darbs. Vērtējot situāciju no 2010.gada par Dienestā saņemtajiem tiesu nolēmumiem un prokuroru priekšrakstiem par sodu, piemērojot piespiedu darbu, secināms, ka tendence par kādiem noziedzīgiem nodarījumiem kriminālsods piemērots saglabājas nemainīga – visbiežāk par Krimināllikuma 180. un 262.pantiem. Par Krimināllikuma 253.pantu sodīto personu skaits

katru gadu pieaug vidēji par 1% , bet nepārsniedz 8% no visiem Dienestā izpildē saņemtajiem nolēmumiem ar kuriem personai piemērots piespiedu darbs.

	Krimināllikuma pants
19,5%	par zādzību, krāpšanu un piesavināšanos nelielā apmērā (Krimināllikuma 180.pants);
12,4%	par transportlīdzekļa vadīšanu alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē (Krimināllikuma 262.pants, 262.pirmā daļa);
9%	par svešas kustamas mantas slepenu vai atklātu nolaupīšanu (Krimināllikuma 175.pants);
7,8%	par narkotisko un psihotropo vielu neatļautu iegādāšanos, glabāšanu un realizēšanu nelielā apmērā un narkotisko un psihotropo vielu lietošanu bez ārsta nozīmējuma (Krimināllikuma 253., 253.2 pants);
3,3%	par svešas mantas tīšu iznīcināšanu vai bojāšanu (Krimināllikuma 185.pants)
48%	par citiem Krimināllikuma pantiem

6.tabula. 2016.gadā saņemtie tiesas nolēmumi un prokuroru priekšraksti par sodu, piespiedu darbs

2016.gadā tiesa piespiedu darbu kā papildsodu ir piemērojusi četrām pilngadīgām personām, kas ir par vienu personu mazāk kā 2015.gadā. Savukārt, 2016.gadā sodu kombinācijas piespiedu darbs kā pamatsods kopā ar nosacītu notiesāšanu piemērots 118 personām, kas ir par 8% mazāk kā 2015.gadā, bet piespiedu darbs kopā ar brīvības atņemšanu – 434 probācijas personām, kas ir par 33% vairāk kā 2015.gadā. Savukārt, vislielākais probācijas klientu pieaugums ir sodu kombinācijā - piespiedu darbs ar probācijas uzraudzību, kā papildsodu, ir piemērots 324 probācijas klientiem, kas ir par 73% vairāk kā 2015.gadā.

2016.gadā Dienests tiesām nosūtījis 935 iesniegumus par piespiedu darba aizstāšanu ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, kas ir 10% no kopējā probācijas klientu skaita piespiedu darba jomā un ir līdzīgi kā 2015. gadā.

Ņemot vērā to, ka būtiska loma sabiedrībā izciešamo sodu izpildē ir sabiedrības iesaistīšanai, Dienesta teritoriālās struktūrvienības ir veicinājušas nevalstisko organizāciju un reliģisko organizāciju piesaisti probācijas klientu nodarbināšanā piespiedu un sabiedriskajā darbā, noslēdzot līgumus par probācijas klientu nodarbināšanu attiecīgajā jomā. Kopumā ar dienestu noslēgti un ir aktīvi 1665 līgumi par probācijas klientu nodarbināšanu kriminālsoda – piespiedu darbs – un audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs – izpildes laikā, savukārt 2016.gadā noslēgti 113 jauni līgumi, no kuriem 78 ir noslēgti ar valsts un pašvaldību iestādēm, 20 ar nevalstiskajām organizācijām un 15 ar reliģiskajām organizācijām, tādejādi veicinot sabiedrības iesaisti darbā ar personām, kas pārkāpušas likumu.

Pamatojoties uz Ministru kabineta 2015.gada 24.novembra noteikumiem Nr.656 „Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu” (stājas spēkā 01.01.2016.), minimālā stundas likme 2016.gadā bija 2,2024 eiro, bet pusaudžiem – 2,5170 eiro. Ņemot vērā iepriekš minēto, probācijas klientu darbs darba devējiem 2016.gadā ļāvis ietaupīt vismaz 1 215 247 euro, savukārt periodā no 2005.gada līdz 2016. gadam piespiedu darbs darba devējiem ļāvis ietaupīt vismaz 7 miljonus eiro.

Izvērtējot probācijas klientu paveiktos darbus, secināms, ka darba veidu loks ir plašs, un Dienesta darbinieki pievērš uzmanību darba devēja izvēlei, lai probācijas klientu nodarbināšana būtu atbilstoši viņu izglītībai un prasmēm, veicot sabiedrībai lietderīgus darbus. Atbilstoši izglītībai un prasmēm probācijas klienti ir veikuši telpu kapitālo remontu, kosmētisko remontu, metināšanas darbus, teritoriju sakopšanas, bruģēšanas, mūrēšanas darbus, autotehnikas remontēšanas darbus, elektroinstalāciju remontu, demontāžu un uzstādīšanu, kā arī pavāra, psihologa, jurista, datorspeciālista u.c. darbus.

4.attēls. Biedrībā TEEN CHALLENGE LATVIA klūgu žoga izveide (materiāla sagatavošana un žoga izveide)

Piespiedu darba laikā cilvēkam tiek dota iespēja pārvērtēt savu rīcību, vērtības un, iespējams, arī dzīvesveidu. Komunikācija ar cilvēkiem sekmē socializāciju, iekļaušanos sabiedrībā un tās vērtību pieņemšanu. Pārkāpējam ir iespēja izjust, ka viņš ir spējīgs radīt kaut ko labu un sabiedrībai derīgu. Šis sods demonstrē cietušajam un sabiedrībai, ka pārkāpējs spēj veikt sabiedrībai derīgus darbus, tādejādi kompensējot radīto kaitējumu. Piespiedu darbs netiek organizēts tāpēc, lai tiešā veidā kompensētu cietušajam ar konkrētu noziedzīgu nodarījumu radītos zaudējumus, tomēr piespiedu darbu var vērtēt kā zaudējumu atlīdzināšanu plašākā nozīmē – kā samaksu sabiedrībai kopumā par izdarīto noziedzīgo nodarījumu. Ja piespiedu darbs sabiedrībā tiek uztverts pozitīvi, kā adekvāta valsts reakcija uz noziedzīgu nodarījumu, tā piemērošana objektīvi sekmē taisnīguma atjaunošanu.² Atsevišķos gadījumos probācijas klienti, kas atbildīgi un kvalitatīvi veikuši piespiedu darbus, tiek pieņemti algotā darbā organizācijā vai iestādē, kur veikuši piespiedu darbu, vai arī pēc piespiedu darba izpildes paliek organizācijā kā brīvprātīgie (piemēram, dzīvnieku patversmē, jauniešu centrā). Tas apliecina Dienesta speciālistu kompetenci piemeklēt atbilstošāko piespiedu darba vietu, kas visefektīvāk var palīdzēt sasniegt soda mērķi un sniegt iespēju probācijas klientam mainīties.

Audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa bērniem – sabiedriskais darbs – izpildes organizēšana

Līdzīgi kā kriminālsodu – piespiedu darba izpildes organizēšanu, audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs – izpildes organizēšanu Dienests uzsāka 2005.gadā. Sabiedriskais darbs ir viens no likumā „Par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem” paredzētajiem audzinoša rakstura piespiedu līdzekļiem, kuru var piemērot bērniem vecumā no 11 līdz 18 gadiem, ja bērns ir izdarījis tādu nodarījumu, par kuru likumā paredzēta kriminālatbildība. Pēc satura sabiedriskais darbs ir līdzīgs kriminālsodam –

² Pētījums „Atjaunojošā justīcija nepilngadīgo noziedzības kontekstā: Baltijas valstis Eiropas dimensijā” Dr.Iur. A.Judins 49.lpp.

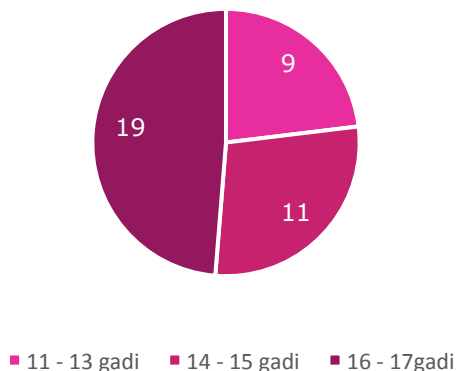
piespiedu darbs, jo arī šajā gadījumā bērns bez atlīdzības no mācībām un darba brīvajā laikā veic sabiedrībai derīgu darbu. Ņemot vērā, ka sabiedrisko darbu var piemērot bērniem vecumā no 11 līdz 18 gadiem, tad uz šo kategoriju attiecas virkne prasību, kas saistītas ar nodarbināšanas ierobežojumiem darba drošības un aizsardzības jomā. Audzinoša rakstura piespiedu līdzekļi ir institūts, kas valstij paredz iespēju alternatīvā veidā (ārpus krimināltiesību sistēmas) reaģēt uz bērnu likumpārkāpumiem. Atšķirībā no krimināltiesībām, kas uzsver nepieciešamību sodīt par izdarīto likumpārkāpumu, audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu mērķis ir orientēt bērnu uz sabiedrības interesēm atbilstošām vērtībām, palīdzot viņam atturēties no pretlikumīgām darbībām, kā arī integrēt sabiedrībā bērnu ar sociālās uzvedības novirzēm³.

2016.gadā Dienests izpildei saņēma 39 tiesas lēmumus, kad probācijas klientam ir piemērots audzinoša rakstura piespiedu līdzeklis - sabiedriskais darbs. Salīdzinot ar 2015.gadu, tas ir par 2 lēmumiem mazāk. Kopumā 2016.gadā sabiedriskā darba izpilde tika organizēta 49 probācijas klientiem un tie nostrādāja 1008 sabiedriskā darba stundas.

	2012	2013	2014	2015	2016
Nolēmumi	97	105	101	41	39

7. tabula. Dienestā saņemto tiesas nolēmumu skaita dinamika sabiedriskā darba jomā

No 2016.gadā Dienestā izpildei saņemtajiem 39 lēmumiem, 9 probācijas klienti, kuriem piemērots sabiedriskais darbs bija vecumā no 11 – 13 gadiem, 11 vecumā no 14 – 15 gadiem un 19 probācijas klienti bija vecumā no 16 – 17 gadiem.

5. attēls. Probācijas klientu sabiedriskā darba jomā sadalījums pēc vecuma

2016.gadā tiesai nosūtīts viens priekšlikums par piemērotā audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa aizstāšanu ar stingrāku piespiedu līdzekli un viens iesniegums par soda piemērošanu, no kura nepilngadīgais bija atbrīvots, nosakot sabiedrisko darbu. Pirmajā gadījumā tiesa pieņēma lēmumu palielināt sabiedriskā darbā apjomu par 10 stundām, bet otrā gadījumā ar tiesas lēmumu sabiedriskais darbs tika aizstāts ar piespiedu darbu.

Ņemot vērā, ka šī audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa izpildes ietvaros Dienestam nav noteikta kompetence strādāt ar noziedzīga nodarījuma izdarīšanas cēloņiem, sevišķa uzmanība tiek pievērsta sociāli atbildīgu darba devēju piesaistei, kas varētu palīdzēt mainīt

³ Pētījums „Atjaunojošā justīcija nepilngadīgo noziedzības kontekstā: Baltijas valstis Eiropas dimensijā” Dr.iur. A.Judins 70.lpp., likuma „Par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem” 1.panta otrā daļa.

bērna vērtības, ieinteresēt bērnu pavadīt laiku lietderīgi un orientēties uz sociāli atbildīgām aktivitātēm.

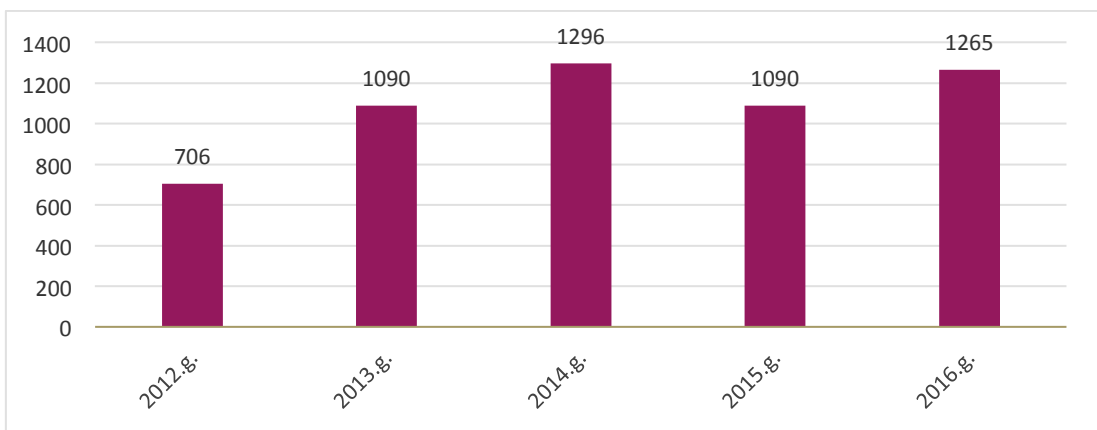
2016.gadā ir noslēgti 19 jauni līgumi par probācijas klientu nodarbināšanu sabiedriskā darbā, no kuriem 15 ir noslēgti ar valsts un pašvaldību iestādēm, 2 ar nevalstiskajām organizācijām un 2 ar reliģisko organizāciju.

Efektīvi organizēts sabiedriskais darbs sekmē uz sabiedrības interesēm vērsta vērtību orientācijas veidošanu un nostiprināšanu, jeb darba kā vērtības ieaudzinašanu nepilngadīgajam. Veicinot nepilngadīgo likumpārkāpēju iesaistīšanu atbilstošā un piemērotā sabiedriski lietderīgā darbā, tiek radīta interese par darbu kopumā un par noteiktas profesijas un izglītības iegūšanu. Nereti tā ir jaunieša pirmā saskare ar darbu un vienīgā darba pieredze, kas sniedz kaut nelielu iespēju apgūt darba prasmes un, pierādot sevi darbā, kā arī sniedz iespēju uzlabot savu pašvērtējumu.

Atbalstoša un ieinteresēta darba devēja attieksme veido pozitīvu gaisotni un kalpo veiksmīgai sabiedriskā darba izpildei. Pozitīva attieksme un paveiktā darba novērtējums no pieaugušo puses bērnam (t.sk. no nelabvēlīgas ģimenes) iemāca atbildību par uzticēto pienākumu, instrumentiem, izdarītā darba kvalitāti u.c.

Izlīgumu organizēšana un vadīšana

Izlīgums ir sarunu process, kurā brīvprātīgi iesaistās cietušais un likumpārkāpējs un kuru vada neitrāla persona – starpnieks. Starpnieks ir īpaši apmācīta persona konfliktu risināšanā, kas izlīguma procesā palīdz īstenot miermīlīgas sarunas starp iesaistītajām pusēm, neiesakot risinājumu, nevienam netiesājot, ievērojot konfidencialitāti un neitralitāti. Starpnieki ir gan Dienesta darbinieki, gan sertificēti brīvprātīgā darba veicēji. 2016.gadā Dienestā darbojās 19 sertificēti brīvprātīgā darba veicēji. 2016.gadā tika organizēti un vadīti 1265 izlīgumi, kas ir par 16% vairāk kā 2015.gadā.

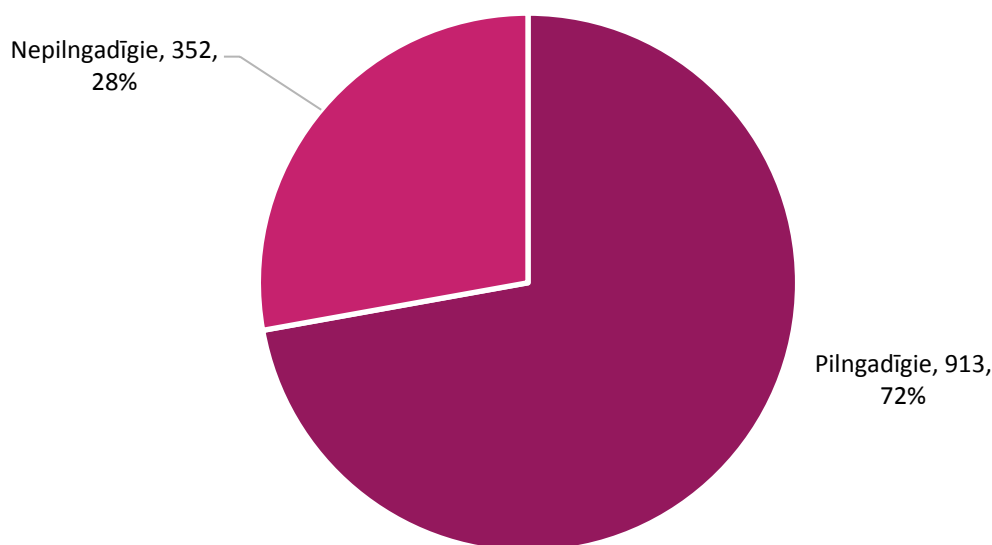

6. attēls. Īstenoto izlīgumu dinamika pa gadiem (absolūtie skaitļi)

Pārskata gadā 108 gadījumos, kas ir par 65% vairāk kā 2015.gadā, izlīguma vadīšanā tika izmantota izlīguma metode – izlīguma sanāksme. Šo metodi Eiropā atzīst par efektīvu noziegumu profilakses veidu darbā ar nepilngadīgajiem. Izlīguma sanāksme sniedz iespēju iesaistīt daudz plašāku dalībnieku loku, ne tikai tos, kuri tika ietekmēti noziedzīgā nodarījuma rezultātā, bet arī profesionāļus, kuri varētu sniegt konkrētajai ģimenei nepieciešamo atbalstu. Pielietojot izlīguma sanāksmes metodes tiek veicināta starpinstitucionālā sadarbība gan konkrētā gadījuma risināšanai, gan tiek risināti jautājumi par nepilngadīgo devianto uzvedību kopumā. Izlīguma sanāksme ir metode, kas veicina noziedzīgā nodarījuma atkārtotības novēršanu tieši nepilngadīgo vidū. 2016.gadā lielākoties izlīguma sēdēs piedalījās

likumpārkāpēja un cietušā likumiskie pārstāvji. Izlīguma sēdēs piedalījās arī 11 bāriņtiesas pārstāvji, 4 policijas pārstāvji, 8 sociālie pedagogi un 123 citi dalībnieki (advokāti, skolas pārstāvji, pašvaldību pārstāvji u.c.) 2016.gadā izlīguma sanāksmes metode tika vairākkārt pielietota arī gadījumos, kad noziedzīgu nodarījumu bija veikušas pilngadīgas personas grupā. Tas sniedza iespēju taupīt cietušā laiku, kā arī likumpārkāpējiem solidāri uzņemt atbildību par noziedzīgā nodarījuma sekām.

2016.gadā 28% probācijas klientu, kuri iesaistījās izlīgumā, bija nepilngadīgie, savukārt pilngadīgie – 72%. 2016.gadā tika saņemti 352 pieprasījumi izlīguma organizēšanai par gadījumiem, kad noziedzīgu nodarījumu bija izdarījuši nepilngadīgie, tas ir par 61 izlīguma organizēšanas pieprasījumu vairāk kā 2015.gadā.

7.attēls. Probācijas klientu sadalījums 2016.gadā izlīguma jomā

Izlīguma ierosinātāji 2016.gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, galvenokārt, bija likumpārkāpēji. Pārskata gadā pieaugums šajā grupā bija 14%. 2016.gadā ir krities pieprasījumu skaits no prokuratūras un tas skaidrojams ar to, ka jau pirmajā instancē – policijā gan likumpārkāpējiem, gan cietušajiem tiek dota iespēja iesaistīties izlīgumā.

	2012.g	2013. g.	2014.g.	2015.g.	2016.g.	+/- 2016.g.	+/- 2016.g. (%)
Policija	166	244	289	323	363	40	11
Prokuratūra	71	76	89	96	57	-39	- 68
Tiesa	0	22	72	36	94	58	62
Abas iesaistītās puses	4	17	5	4	14	10	71
Likumpārkāpējs	445	688	807	606	708	102	14
Cietušais	13	39	25	20	21	1	5
Tiesneša ierosinājums	7	4	9	5	8	3	38
Kopā	706	1090	1296	1090	1265	175	14

8.tabula. Izlīguma ierosinātāju skaita dinamika

Vērtējot ierosinātos izlīgumus pēc noziedzīgā nodarījuma veida no 2012.gada līdz 2016.gadam nemainīgi lielākā daļa izlīgumu ir ierosināta par mazāk smagiem noziegumiem, savukārt vērojot tendenci par nepilngadīgo personu izdarīto noziedzīgo nodarījumu smagumu, var secināt, ka 2016.gadā divas reizes ir pieaudzis īstenoto izlīgumu skaits kriminālpārkāpumu gadījumos.

	2012.gads	2013.gads	2014.gads	2015.gads kopā	2015.gads nepilngadīgie	2016.gads kopā	2016.gads nepilngadīgie
Kriminālpārkāpums	36%	16%	11%	11%	9%	17%	18%
Mazāk smags noziegums	37%	53%	57%	57%	46%	59%	50%
Smags noziegums	25%	29%	30%	31%	41%	23%	31%
Sevišķi smags noziegums	2%	2%	1%	1%	1%	1%	0%
ARPL gadījumā			1%		3%		1%

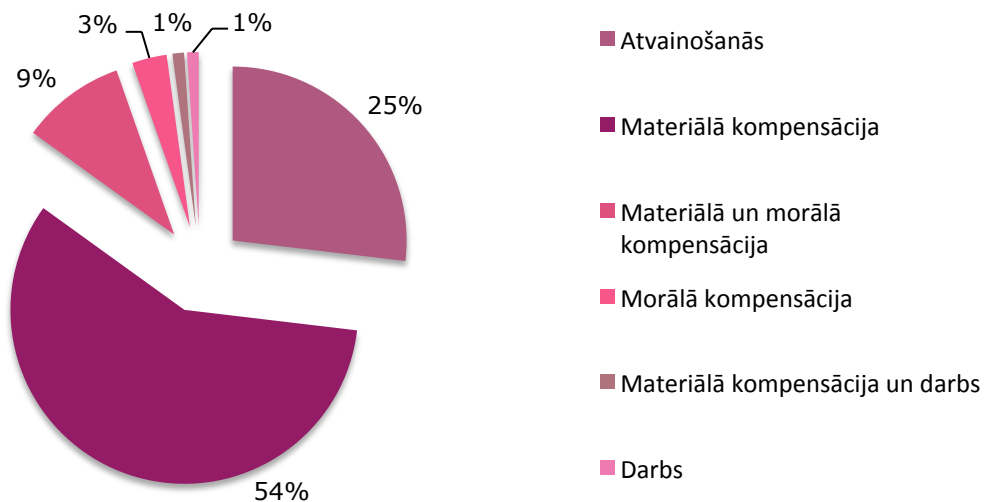
7.tabula. Izlīgumu sadalījums pēc noziedzīgā nodarījuma veidiem (%)

2016.gadā 54% gadījumu iesaistītās puses ieradās uz izlīguma sēdi un izlīgums tika īstenots, savukārt 50% gadījumu – iesaistītās puses vienojās par nosacījumiem. Izlīgumā iesaistītās puses 39% gadījumos izlīga ar nosacījumiem, 11% gadījumos izlīga bez nosacījumiem, bet nepanāca vienošanos 4% gadījumu. Kopumā šos rezultātus var uzskatīt par pozitīviem, jo 50% gadījumos, kad iesaistītās puses ieradās uz izlīguma sēdi, tās spēja izlīgt.

	2016.g. kopā (skaits)	2016.g. kopā (%)	2016.g. nepilngadīgie (skaits)	2016.g. nepilngadīgie (%)
Atteicās cietušais	403	33	87	25
Izlīga ar nosacījumiem	468	39	145	42
Izlīga bez nosacījumiem	137	11	45	13
Atteicās likumpārkāpējs	71	6	19	6
Cits iemesls	74	6	20	6
Nespēja vienoties	44	4	22	6
Atteicās abas puses	18	1	4	1

7.attēls. Organizēto izlīgumu rezultāti 2016.gadā

2016.gadā 54% gadījumu iesaistītās puses vienojās par materiālo kompensāciju, 25% gadījumu - atvainošanās, savukārt 9% gadījumu materiālā un morālā kompensācija. Šie dati liecina, ka cietušie ir vairāk informēti par savām tiesībām, par valsts kompensācijas saņemšanas iespējām no Juridiskās palīdzības administrācijas, un, atsevišķos gadījumos, vēlas saņemt no pāridarītāja arī morālo kompensāciju.

8.attēls. Novadīto izlīgumu rezultāti 2016.gadā

Izvērtēšanas ziņojumu sastādīšana

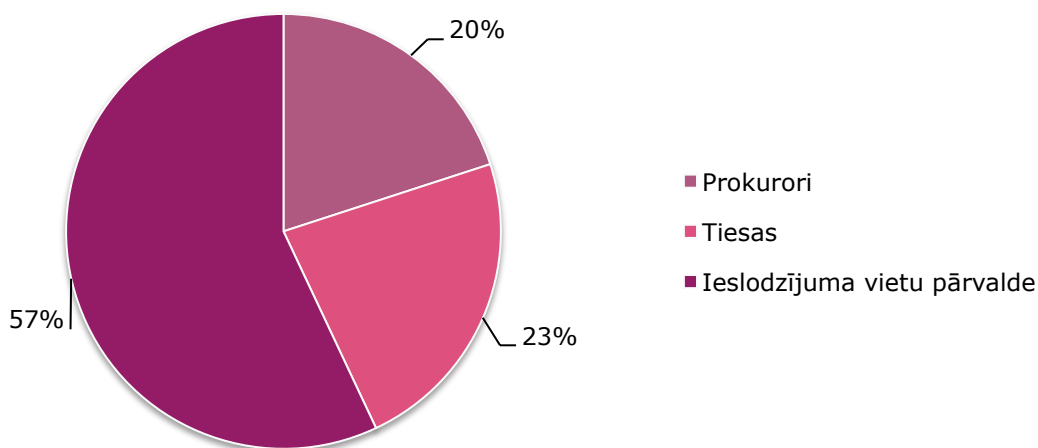
Viena no Dienesta funkcijām ir izvērtēšanas ziņojumu sniegšana pēc tiesas vai prokurora pieprasījuma par apsūdzēto kriminālprocesā, pēc brīvības atņemšanas iestādes administrācijas pieprasījuma, par notiesāto, kurš pretendē uz nosacītu pirms termiņa atbrīvošanu no soda izciešanas.

Izvērtēšanas ziņojuma mērķis ir sniegt vispusīgu, objektīvu informāciju, uz kuras pamata tiks izlemts jautājums par probācijas klientam nosakāmo sodu vai par probācijas klienta nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda izciešanas, kā arī par iespējamiem Dienesta noteiktiem pienākumiem uzraudzības ietvaros, ņemot vērā probācijas klienta domāšanas veidu, uzvedību, attieksmi un noziedzīga nodarījuma izdarīšanu veicinošos sociālos apstākļus un sniegt informāciju par aizskarto cietušā tiesību vai likumisko interešu atjaunošanu vai tās iespēju.

Izvērtēšanas ziņojums ir būtisks informācijas avots ne tikai prokuroram un tiesai, kam ir pieejama vispusīga, objektīva, uz faktiem balstīta informācija ar identificētiem faktoriem, kas bijuši par iemeslu noziedzīga nodarījuma izdarīšanai, bet arī sodu izpildes institūcijām (Dienestam, brīvības atņemšanas iestādēm), jo uzsākot soda izpildi ir pieejama būtiska un izvērstā informācija, kas ļauj nekavējoties nodrošināt efektīvu darbu ar notiesāto - noteikt pienākumus vai uzsākt īstenot resocializācijas pasākumus.

Izvērtēšanas ziņojums ir būtisks informācijas avots arī cietušā interešu ievērošanā - tiek nodrošinātas cietušā intereses un mazināts iespējamais apdraudējums - izvērtējot noziedzīgā nodarījuma smagumu un bīstamību, notiesātajam iespējams noteikt pienākumus, kas vērsti uz cietušā interešu ievērošanu.

2016.gadā Dienestam tika pieprasīti 1265 izvērtēšanas ziņojumi, no kuriem 720 izvērtēšanas ziņojuma pieprasījumi saņemti no brīvības atņemšanas iestādēm, bet 255 no prokuroriem un 290 no tiesām.

9.attēls. Izvērtēšanas ziņojumu skaita sadalījums pēc pieprasītāja 2016.gadā

Salīdzinot ar 2015.gadu, 2016.gadā izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumu skaits ir samazinājies par 2%. Skaita samazinājumu lielākoties ir ietekmējis izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumu skaita samazinājums no brīvības atņemšanas iestādēm – par 18% mazāk kā 2015.gadā. Pārskata gadā izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumu skaits no prokuratūras ir pieaudzis par 11%, bet no tiesas par 59%. Izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumu skaita palielinājums no prokuratūras un tiesas ir saistīts ar grozījumiem Kriminālprocesa likumā, kas stājās spēkā 2015.gada 2.decembrī. Minētie grozījumi paredz procesa virzītājam pienākumu pieprasīt no Dienesta izvērtēšanas ziņojumu gadījumos, kad probācijas klients tiek apsūdzēts par noziedzīgu nodarījumu pret personas tikumību un dzimumneaizskaramību.

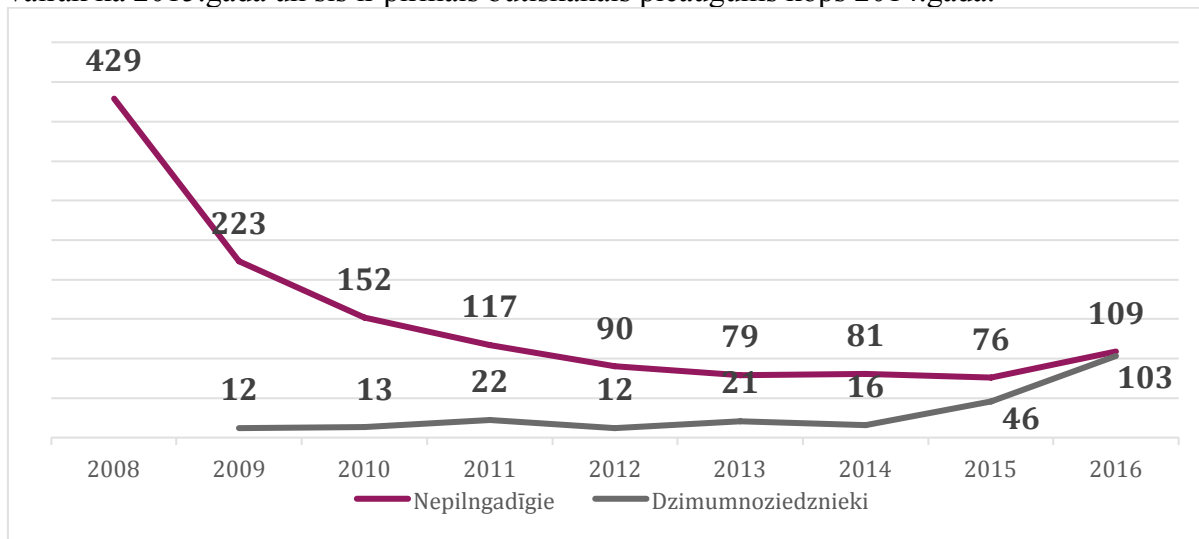
Iepriekš minētie Kriminālprocesa likuma grozījumi ne tikai palielināja saņemto izvērtēšanas ziņojumu pēc tiesas vai prokurora pieprasījumu skaitu 2016.gadā, bet arī kopumā ievērojami palielināja saņemto izvērtēšanas ziņojumu pēc tiesas vai prokurora pieprasījumu skaitu par personām, kuras tiek apsūdzētas noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā pret tikumību un dzimumneaizskaramību.

	2015.gads	2016.gads	Salīdzinājums
Brīvības atņemšanas iestādes administrācija	881	720	-18% ↓
Tiesa	183	290	+59% ↑
Prokuratūra	230	255	+11% ↑
KOPĀ:	1294	1265	-2% ↓

9.tabula. Izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumu dinamika salīdzinot ar 2015.gadu

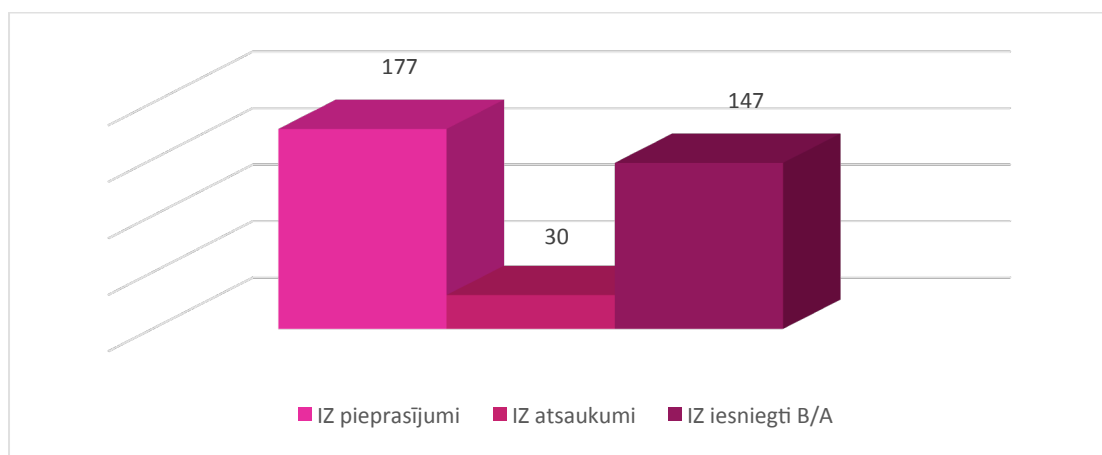
Sākot no 2011.gada pieprasīto izvērtēšanas ziņojumu skaits pēc brīvības atņemšanas iestāžu administrāciju pieprasījuma katru gadu samazinās. Izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumu skaitu ir ietekmējusi virkne izmaiņu – ievērojami mainījušies sociāli ekonomiskie faktori un demogrāfiskā situācija, kā arī notikušas būtiskas izmaiņas Latvijas krimināltiesību un sodu izpildes politikā, kuras vērstas uz brīvības atņemšanas soda piemērošanas samazināšanu, paplašinot brīvības atņemšanas alternatīvu piemērošanu. Iepriekš minēto pārmaiņu rezultātā šo gadu laikā ir samazinājies personu skaits, kuras izcieš brīvības atņemšanas sodu ieslodzījuma vietās, attiecīgi samazinot potenciālo nosacīti pirms termiņa no soda izciešanas atbrīvoto personu skaitu.

No 2009.gada līdz 2013.gadam pieprasīto izvērtēšanas ziņojumu pēc tiesas vai prokurora pieprasījuma skaits par nepilngadīgajiem probācijas klientiem samazinājās, kas bija saistīts gan ar sociāli ekonomiskajiem faktoriem un demogrāfisko situāciju, gan ar īsākiem krimināllietu virzīšanas termiņiem attiecībā uz nepilngadīgajām personām, kuru dēļ tiesa vai prokurors nepieprasīja Dienestam sniegt izvērtēšanas ziņojumu par nepilngadīgo, kas apsūdzēts kriminālprocesā. 2016.gadā Dienests pēc tiesas vai prokurora pieprasījuma saņēma par 33 izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumiem par nepilngadīgajiem probācijas klientiem vairāk kā 2015.gadā un šis ir pirmais būtiskākais pieaugums kopš 2014.gada.

10.attēls. Saņemto izvērtēšanas ziņojumu pēc tiesas vai prokurora pieprasījuma skaits sākot ar 2008.gadu - nepilngadīgie, dzimumnoziedznieki.

Laika periodā no 2016.gada 1.janvāra līdz 2016.gada 31.decembrim Dienests saņēma 177 izvērtēšanas ziņojuma pieprasījumus no brīvības atņemšanas iestādes administrācijas par notiesātajiem, kuri pretendē uz nosacītu pirms termiņa no soda izciešanas atbrīvošanu ar elektroniskās uzraudzības noteikšanu, 30 izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumi tika atsaukti, līdz ar to Dienests sastādīja un brīvības atņemšanas iestādes administrācijai iesniedza 147 izvērtēšanas ziņojumus.

11.attēls. Pieprasīto, atsaukto un brīvības atņemšanas iestādes administrācijai iesniegto izvērtēšanas ziņojumu par notiesātajiem, kuri pretendē uz nosacītu pirms termiņa no soda izciešanas ar elektroniskās uzraudzības noteikšanu, skaita dinamika

Izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumu atsaukumu skaits 2016.gadā ir mazāks salīdzinot ar 2015.gadu. 2016.gadā Dienests saņēma 30 izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumu atsaukumus, savukārt 2015.gadā tika atsaukti 42 izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumi. Izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumu atsaukumi visbiežāk saņemti gadījumos, kad notiesātajiem līdz

iespējai pretendēt uz nosacītu pirms termiņa no soda izciešanas atbrīvošanu bez elektroniskās uzraudzības noteikšanas ir palicis īss laika periods (līdz dažiem mēnešiem).

2016.gadā no 147 iesniegtajiem izvērtēšanas ziņojumiem Dienests atbalstīja elektroniskās uzraudzības noteikšanu 66 (2015.gadā 31), bet neatbalstīja 81 (2015.gadā 72) notiesātajiem.

Uzraudzība

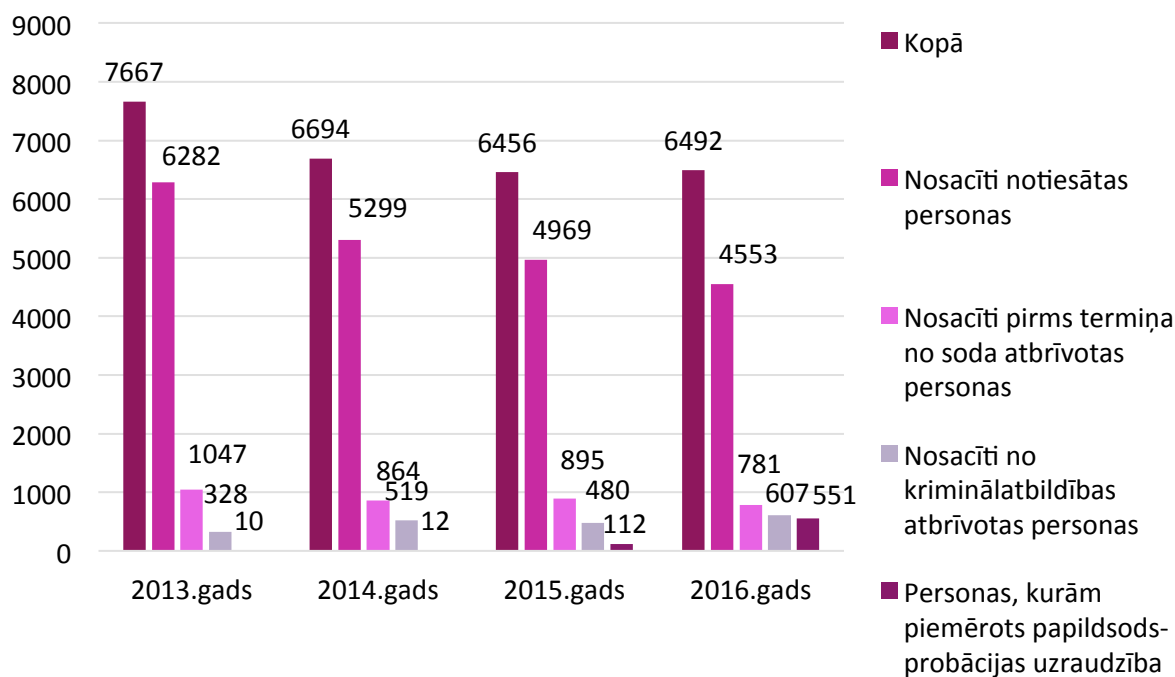
Dienests uzrauga nosacīti no kriminālatbildības atbrīvotas, nosacīti notiesātas, nosacīti pirmstermiņa no brīvības atņemšanas soda izciešanas atbrīvotas personas un personas, kurām ir piemērots papildsods – probācijas uzraudzība.

Probācijas klienta uzraudzība ir virzīta uz Krimināllikumā definēto soda mērķu sasniegšanu - aizsargāt sabiedrības drošību, atjaunot taisnīgumu, sodīt vainīgo personu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, resocializēt sodīto personu un panākt, lai notiesātais un citas personas ievērotu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas, motivējot un atbilstoši kompetencei konsultējot probācijas klientu, iesaistot probācijas klientu pasākumos un nosakot pienākumus, kas ir vērsti uz notiesātā antisociālas uzvedības cēloņu novēršanu, nepieciešamo prasmju attīstīšanu, sociāli atbildīgas uzvedības veicināšanu un cietušo interešu aizsardzību, kā arī kontrolējot soda izpildes gaitu.

Efektīva sodu izpildes sistēma būtiski palielina iespējas novērst noziedzīgu nodarījumu recidīvu, jo dod iespēju prokurora vai tiesas noteiktajā uzraudzības perioda laikā resocializēt personu. Resocializācijas procesā svarīga ir individuāla pieeja katram probācijas klientam un atbilstoša soda izpildes procesa plānošana. Plānojot un nodrošinot uzraudzības procesu, Dienests ņem vērā uzraudzības perioda ilgumu, Dienesta noteiktos pienākumus, kā arī tiesas vai prokurora uzliktos pienākumus, probācijas klienta recidīva riska un kriminogēno vajadzību (sociālpsiholoģisko problēmu) novērtējumu, cietušā intereses un kopā ar klientu sagatavo individuālu uzraudzības plānu.

Riska un vajadzību novērtēšana ir būtisks instruments Dienesta darbā ar probācijas klientiem, jo ļauj prognozēt atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas varbūtību un tā novēršanas nolūkā izvēlēties tādu intervences (iejaukšanās probācijas klienta dzīvē) veidu un līmeni, kas efektīvi ietekmētu probācijas klientu uzvedību nākotnē. Atbilstoši riska un vajadzību novērtējumam probācijas klienti tiek iedalīti trīs riska līmeņos – zema, vidēja un augsta. Jo augstāks ir recidīva riska līmenis, jo augstāka ir uzraudzības intensitāte (regulāras un motivējošas sarunas ar probācijas klientu, kas vērstas uz izmaiņām viņa uzvedībā, tiek noteikti specifiski pienākumi, piemēram - piedalīšanās atbilstošā probācijas programmā vai speciālista apmeklējums, dzīvesvietas sadzīves apstākļu izvērtēšana, dažādas pārbaudes, piemēram, pārbaude vai probācijas klients apmeklē darbu (sazināšanās ar darba devēju) vai izglītības iestādi (ja klients ir nepilngadīga persona) u.c.). Probācijas klienta recidīva riska un kriminogēno vajadzību novērtējums uzraudzības laikā regulāri tiek pārvērtēts, tādējādi nodrošinot darba fokusēšanu uz attiecīgajā periodā aktuālajām sociālpsiholoģiskajām vajadzībām.

Kopumā 2016.gadā Dienests uzraudzības jomā strādāja ar 6492 probācijas klientiem, kas ir par 36 vairāk kā 2015.gadā.

12. attēls. Probācijas klientu skaits, ar kuriem Dienests strādāja uzraudzības jomā (2012.-2016.gads)

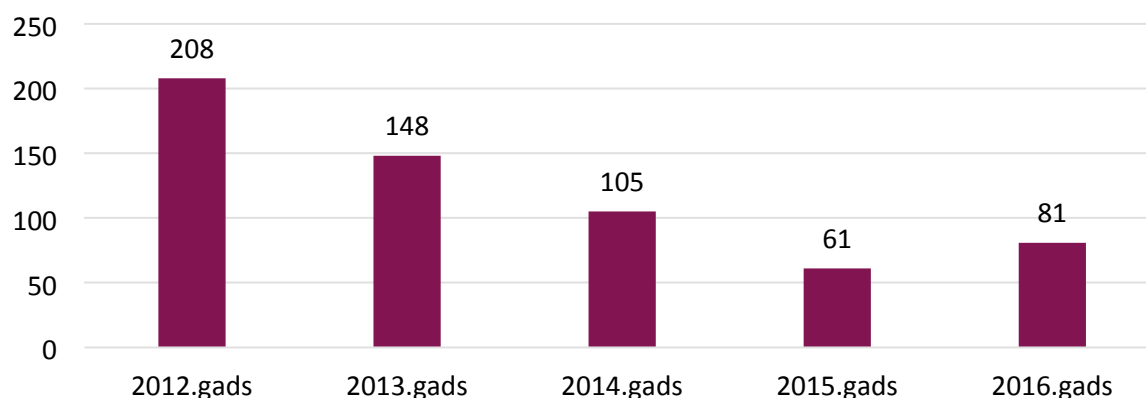
Salīdzinot ar 2015.gadu, palielinājies nosacīti no kriminālatbildības atbrīvoto personu un personu, kurām piemērots papildsods – probācijas uzraudzība skaits. Nosacīti no kriminālatbildības atbrīvoto personu skaita pieaugumu ir ietekmējuši vairāki faktori. Ģenerālprokuratūras apkopotie dati par 2016.gadu liecina, ka straujš kāpums ir mazāk smagiem noziedzīgiem nodarījumiem - 2012.gadā izdarīti 14 332 noziedzīgi nodarījumi, 2013.gadā – 21 990 noziedzīgi nodarījumi, 2016.gadā 25 027 noziedzīgi nodarījumi. Tā kā kriminālprocesu var izbeigt personu nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības par kriminālpārkāpumiem un mazāk smagiem noziegumiem, tad nosacīti no kriminālatbildības atbrīvoto personu skaita pieaugums pamatojams ar mazāk smagu noziedzīgu nodarījumu pieaugumu. Šāda dinamika skaidrojama arī ar izmaiņām likumdošanā. 2013.gada 14.marta likuma “Grozījumi Krimināllikumā” grozījumi, kas stājas spēkā 2013.gada 1.aprīlī, atjaunoja nosacīti no kriminālatbildības atbrīvoto personu uzraudzību, kas veicināja to, ka prokurori vairāk piemēro Kriminālprocesa likuma 415.panta nosacījumus. Tāpat praksē nosacītu atbrīvošanu no kriminālatbildības izmanto kā alternatīvu piespiedu darbam par sīko zādzību izdarīšanu un mehānismu kā atvieglot tiesu darbu, jo lēmumu par nosacītu atbrīvošanu no kriminālatbildības pieņem prokurors.

Personu, kurām piemērots papildsods – probācijas uzraudzība skaita pieaugums skaidrojams ar izmaiņām likumdošanā un Dienesta efektīvo sadarbību ar tiesām un prokuratūrām. 2011.gada 8.jūlijā Saeimā tika pieņemti grozījumi Krimināllikumā, kas paredzēja izslēgt papildsodu – policijas kontrole, aizstājot to ar papildsodu – probācijas uzraudzība. Pārejas noteikumu 14.punkts paredzēja, ka ar 2011.gada 1.oktobri papildsodu – probācijas uzraudzība sāka piemērot personām, kuras izdarījušas noziedzīgu nodarījumu pēc Krimināllikuma 159., 160., 161., 162., 162.1, 164., 165. un 166.panta, bet ar 2015.gada 1.janvāri personām, kuras izdarījušas noziedzīgu nodarījumu pēc citiem Krimināllikuma Sevišķās daļas pantiem. Analizējot sodu piemērošanas tendences un izpildes saturu, tajā skaitā piespiedu darba piemērošanas negatīvos aspektus, tiesneši un prokurori gadījumos, kad likums to pieļauj, tika aicināti piemērot papildsodu – probācijas uzraudzība kopā ar piespiedu darbu, jo tad Dienestam ir iespēja strādāt ar tām kriminogēnajām vajadzībām, kuru dēļ personas izdara noziedzīgu nodarījumu.

Ar 2015.gada 12.novembra likumu "Grozījumi krimināllikumā", kas stājās spēkā 2015.gada 2.decembrī tika pagarināts papildsoda – probācijas uzraudzība – iespējamais piemērošanas termiņš līdz pieciem gadiem gadījumos, kad persona ir vainīga noziedzīga nodarījuma izdarīšanā pret personas tikumību vai dzimumneaizskaramību, kā arī noteikts, ka papildsods – probācijas uzraudzība – par Krimināllikuma 161.pantā un 162.¹ pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu ir nosakāms kā obligāts. Tādējādi par noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti KL 159., 160., 161., 162. un 162.¹ pantā vienmēr, neatkarīgi no tā, vai piespriests brīvības atņemšanas sods, piespiedu darbs vai naudas sods, vainīgajai personai obligāti piespriežams arī papildsods – probācijas uzraudzība, kura izpildi uzsāk pēc pamatsoda izciešanas, ja piespriesta brīvības atņemšana, vai ar brīdi, kad sāk izciest pamatsodu, ja piespriests piespiedu darbs vai naudas sods.

Ņemot vērā iepriekš minētos grozījumus Krimināllikumā, ar katru gadu strauji pieaug probācijas klientu skaits, kuriem ir piemērots papildsods - probācijas uzraudzība un ir prognozējams, ka probācijas klientu skaita pieaugums šajā jomā turpināsies līdz 2023.gadam.

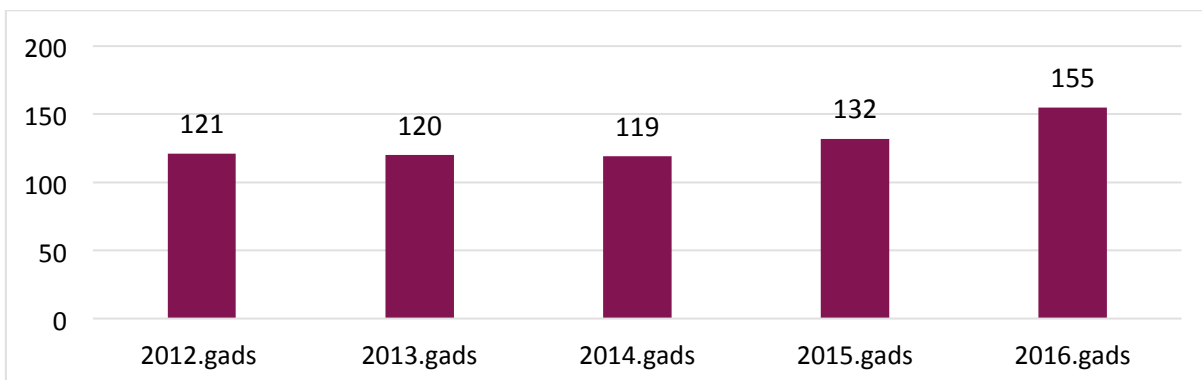
Viens no Dienesta darba prioritārajiem virzieniem ir darbs ar nepilngadīgajiem. 2016.gadā Dienests uzraudzības jomā uzsāka darbu ar 81 nepilngadīgo (2.9% no probācijas klientu skaita, kuru uzraudzību Dienests uzsāka 2016.gadā), kas ir par 20 nepilngadīgajiem probācijas klientiem vairāk kā 2015.gadā.

13.attēls. Nepilngadīgo probācijas klientu, ar kuriem Dienests uzsāka darbu attiecīgajā gadā, skaita dinamika (2012.-2016.gads).

Pārskata gadā ir pieaudzis nosacīti no kriminālatbildības atbrīvoto nepilngadīgo probācijas klientu skaits un nepilngadīgo probācijas klientu skaits, kuriem kopā ar piespiedu darbu ir piemērots papildsods – probācijas uzraudzība. Nepilngadīgo probācijas klientu skaita pieaugums skaidrojams ar nepilngadīgo izdarīto noziedzīgo nodarījumu skaita pieaugumu. Valsts policijas pārskatā “Pārskatā par nepilngadīgo noziedzības stāvokli, noziedzīgos nodarījumos cietušiem bērniem un noziedzības novēršanas problēmām 2016.gada 12 mēnešos” norādīts, ka 2016.gadā vērojams reģistrēto nepilngadīgo (personas vecumā no 14 - 18 gadiem) izdarīto noziedzīgo nodarījumu skaita neliels pieaugums. 562 nepilngadīgie izdarīja mazāk smagus noziegumus, kas salīdzinot ar 2015.gadu ir pieaudzis par 66 noziedzīgiem nodarījumiem.

Viena no probācijas klientu kategorijām, kuru uzraudzību nodrošina Dienests, ir probācijas klienti, kuru aktuālā vai kāda no iepriekšējām sodāmībām ir saistīta ar dzimumnozieguma izdarīšanu. 2016.gadā Dienesta uzraudzībā atradās 155 šādi probācijas klienti, kas ir par 23 probācijas klientiem vairāk kā 2015.gadā.

14. attēls. Probācijas klientu, kuru aktuālā vai kāda no iepriekšējām sodāmībām ir saistīta ar dzimumnozieguma izdarīšanu skaita dinamika (2012.-2016.gads).

Pēdējos gados dzimumnoziegumu atklāšana, izmeklēšana, vainīgo saukšana pie atbildības, kā arī prevencija ir izvirzīta kā tiesībsargājošo iestāžu prioritāte. Tiesībsargājošo iestāžu speciālistu zināšanas par šo noziegumu izdarīšanas cēloņiem, atklāšanu, izmeklēšanu ir būtiski uzlabojušās, jo tiek organizētas profesionāļu mācības, savstarpējās tikšanās un ir uzkrāta pieredze. Par šiem noziegumiem vairāk tiek runāts plašsaziņas līdzekļos un sabiedrība tiek vairāk izglītota, kā rezultātā arī cietušās personas arvien vairāk vēršas tiesībsargājošās iestādēs.

Dienestā ar dzimumnoziedzniekiem strādā īpaši apmācīti darbinieki, kas ir apguvuši teorētiskās un praktiskās zināšanas un metodes dzimumnoziedznieku uzvedības korekcijai. Šie speciālisti savā darbā izmanto specializētus dzimumnoziedznieku riska un vajadzību novērtēšanas instrumentus (Stable-2007, Acute-2007 un Static-99R), kas palīdz noteikt dzimumnoziedznieka recidīva risku (noteikt, cik liela ir varbūtība, ka probācijas klients izdarīs jaunu noziedzīgu nodarījumu) un identificēt problēmjas, kas veicina recidīvu.

2015.gada 23.novembrī starp Dienestu, Ieslodzījuma vietu pārvaldi un Valsts policiju tika noslēgta starpresoru vienošanās "Par sadarbību atkārtotu noziedzīgu nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību izdarīšanas novēršanai". Balstoties uz starpresoru vienošanos, visos gadījumos, kad persona ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu pret personas tikumību un dzimumneaizskaramību, tiek sasauktas starpinstitūciju sanāksmes, kuru ietvaros konkrēta situācija tiek skatīta vairākos līmeņos – darbs ar probācijas klientu, esošie un potenciālie cietušie, iesaistīto institūciju loma un atbildība, sabiedrības līdzatbildība. 2016.gadā tika īstenotas 223 starpinstitūciju sadarbības sanāksmes par personām, kuras ir sodītas, apsūdzētas vai tiek turētas aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu pret personas tikumību un dzimumneaizskaramību, kā arī 74 sanāksmes saistībā ar cita veida vardarbīgu noziedzīgu nodarījumu.

2016.gadā Dienests turpināja īstenot elektronisko uzraudzību, tādejādi samazinot notiesāto personu skaitu brīvības atņemšanas iestādēs un nodrošinot pakāpenisku notiesāto personu pāreju no dzīves brīvības atņemšanas iestādē uz dzīvi brīvībā. 2016.gadā tiesa nosacīti pirms termiņa no soda izciešanas ar elektroniskās uzraudzības noteikšanu atbrīvoja 55 personas. Kopumā 2016.gadā Dienests elektronisko uzraudzību nodrošināja 82 probācijas klientiem (27 probācijas klientiem elektroniskā uzraudzība turpinājās no 2015.gada).

Pārskatā gadā Dienests ir nosūtījis tiesām trīs iesniegumus ar lūgumu lemt jautājumu par neizciestā brīvības atņemšanas soda izpildi probācijas klientiem, kuriem ir noteikta elektroniskā uzraudzība. Visos minētajos gadījumos tiesa ir pieņēmusi lēmumu par neizciestās brīvības atņemšanas soda daļas izpildīšanu.

Pārskata gadā Dienests ir nosūtījis tiesām septiņus iesniegumus ar lūgumu atcelt elektronisko uzraudzību probācijas klientiem, kuri priekšzīmīgi pildīja kriminālsodu izpildi reglamentējošā likumā paredzētos un Dienesta noteiktos pienākumus. Visos gadījumos tiesas pieņēma pozitīvu lēmumu, proti, atcēla elektronisko uzraudzību.

Probācijas klienti, kuri 2016.gadā tika atbrīvoti nosacīti pirms termiņa no soda izciešanas, piemērojot elektronisko uzraudzību, brīvības atņemšanas iestādē būtu turpinājuši atrasties vēl 265 mēnešus, jeb 22,08 gadus līdz tie varētu pieteikties uz nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no brīvības atņemšanas soda bez elektroniskās uzraudzības. No 82 probācijas klientiem, kuri nosacīti atbrīvoti pirms termiņa no soda izciešanas ar elektronisko uzraudzību, 54 probācijas klienti elektroniskās uzraudzības laikā ir nodibinājuši darba tiesiskās attiecības, uzsākot pelnīt sev un savām ģimenēm iztiku un maksājot nodokļus.

Probācijas programmas

Probācijas programmas ir viens no pamatinstrumentiem darbā ar probācijas klientiem. Nodrošinot probācijas klientu uzraudzību, Dienests īsteno divu veidu probācijas programmas – sociālās uzvedības korekcijas programmas un sociālās rehabilitācijas programmas.

Sociālās uzvedības korekcijas programma ir zinātniski izstrādāta un licencēta programma, kura vērsta uz probācijas klientu sociālās uzvedības korekciju, mainot domāšanu, uzskatus, attieksmi un attīstot sociālās pamatprasmes, lai panāktu probācijas klientu tiesisku uzvedību un veicinātu iekļaušanos sabiedrībā. Šīs programmas pamatā balstās uz kognitīvi biheiviorālo teoriju un tās metodēm. Saskaņā ar kognitīvi biheiviorālo teoriju, cilvēki dzīves laikā iemācās deviantus uzvedības modeļus nelabvēlīgu sociālo apstākļu vai personības psiholoģisko faktoru ietekmē, bet sociāli labvēlīgos apstākļos, mainot domāšanu, uzskatus un attieksmi, var iemācīties sociāli vēlamu, tiesisku uzvedību un iekļauties sabiedrībā.

Sociālās rehabilitācijas programma ir mērķtiecīgi organizēts pasākumu kopums, kas attīsta probācijas klientu sociālās pamatiemaņas un pamatprasmes ikdienas lietu sakārtošanā, lai veicinātu notiesāto personu integrāciju jeb iekļaušanos sabiedrībā un tiesisku uzvedību.

Lai izvērtētu vai un kura tieši probācijas programma ir nepieciešama darbā ar konkrētu probācijas klientu, Dienesta darbinieki veic probācijas klienta riska un vajadzību novērtējumu.

Dienests īsteno septiņas sociālās uzvedības korekcijas programmas:

1) "Cienpilnu attiecību veidošana"

Mērķis - veicināt probācijas klienta vērtību, uzskatu un uzvedības izvērtēšanu, attīstīt sociālās prasmes, lai izbeigtu ļaunprātīgu izmantošanu partnerattiecībās.

2) "Vielu lietošanas menedžments"

Mērķis - veicināt probācijas klientu atturēšanos no apreibinošo vielu lietošanas, kuriem ir risks atsākt apreibinošo vielu lietošanu vai, kuriem nav vēlme atturēties, stiprināt probācijas klientu zināšanas un atbalstu, lai viņi spētu uzņemties atbildību par apreibinošo vielu lietošanu.

3) "Emociju menedžments"

Mērķis - noteikt probācijas klienta spontānas vardarbīgas uzvedības priekšnosacījumus, noteikt vardarbīgas uzvedības ietekmi uz sevi un citiem cilvēkiem, noteikt domāšanas veidu, kas noved pie vardarbīgas uzvedības un mainīt to, lai nenonāktu pie vardarbīgas uzvedības un veicinātu paškontroles prasmes, noteikt riska faktorus, ierosinātājus un augsta riska situācijas, izveidot un pielietot nevardarbīgas uzvedības plānu.

4) "Motivācija izmaiņām"

Mērķis - mazināt probācijas klientu noziedzības recidīva risku, negatīvismu un sociālo atstumtību, teorētiski un praktiski attīstīt sociālās prasmes un spējas, izzināt sevi un apgūt sociālās uzvedības modeļus, morāli audzināt un sekmēt spēju uzņemties atbildību par savām emocijām, domām un uzvedību, palīdzēt iegūt lielāku ticību saviem spēkiem, veicināt motivāciju izvirzīt reālus un sociāli atbalstāmus mērķus.

5) "Temzas ielejas dzimumnoziedznieku grupas darba programma" (programma darbam sabiedrībā).

Mērķis - panākt probācijas klientu veiksmīgāku sociālo adaptāciju un mazināt dzimumnoziedznieku agresīvo uzvedību, psihoterapeitiskā grupā izvērtēt riskus un izstrādāt ieteikumus, lai novērstu atkārtota nozieguma pret personas tikumību un dzimumneaižskaramību izdarīšanu.

6) "Dzimumnoziegumus izdarījušo personu uzvedības korekcijas un uzraudzības programma" (programma darbam brīvības atņemšanas iestādē).

Mērķis - panākt veiksmīgāku sociālo adaptāciju un mazināt deviantu uzvedību.

7) Sabiedrībā īstenojama sociālās uzvedības korekcijas programma jauniešiem "Uzmanību! Gatavību! Starts!", kas izstrādāta 2015./2016.gadā Dienesta projekta Nr.LV08/1 "Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskai uzraudzībai)" aktivitātes Nr.4.3.3.7 "Sabiedrībā īstenojamas uzvedības korekcijas programmas jauniešiem likumpārkāpējiem izstrāde" ietvaros.

Mērķis - attīstīt probācijas klienta sociālās prasmes ieraudzīt, izvērtēt un pielietot alternatīvus uzvedības modeļus noziedzīgai rīcībai, veicināt jauniešu iesaisti grupas darbā, palīdzēt pārvarēt bailes un kaunu, izzināt sevi un savas vajadzības, palīdzēt apzināties gan savas, gan citu cilvēku labās īpašības, dotības un resursus, stiprināt motivāciju un kompetences izjūtu probācijas programmā apgūto prasmju pielietošanai ikdienas situācijās pēc probācijas programmas beigšanas.

Dienests īsteno divas sociālās rehabilitācijas programmas:

1) "Dzīves skola 2"

Mērķis - veicināt sociālo integrēšanos sabiedrībā un attīstīt sociālās prasmes, zināšanas, iemaņas krimināli sodītām un no ieslodzījuma vietām atbrīvotām personām, kuras izjutušas sociālo atstumtību pēc ilgstošas atrašanās brīvības atņemšanas vietā, kā arī personām, kurām ir vāji attīstītas sociālās prasmes (jautājumos par darbu, dzīvesvietu, veselību) un zems izglītības līmenis, kas var veicināt sociālās atstumtības risku.

2) "Vienkārši par sarežģīto"

Mērķis - izmantojot probācijas programmas materiālus, kas izstrādāti vieglajā valodā, veicināt sociālo integrēšanos sabiedrībā un attīstīt sociālās prasmes krimināli sodītām un no ieslodzījuma vietām atbrīvotām personām, kuras izjutušas sociālo atstumtību pēc ilgstošas atrašanās brīvības atņemšanas vietā, kā arī personām, kurām ir vāji attīstītas sociālās prasmes (jautājumos par darbu, dzīvesvietu, veselību) un zems izglītības līmenis, kas var veicināt sociālās atstumtības risku.

Saskaņā ar Valsts probācijas dienesta likuma 10.panta otro daļu, Dienests sadarbībā ar brīvības atņemšanas iestādēm īsteno probācijas programmas notiesātajiem, kuri izcieš sodu brīvības atņemšanas iestādēs. Valsts probācijas dienesta likuma pārejas noteikumu 5.pants nosaka, ka Dienests līdz 2018.gada 31.decembrim neīsteno probācijas programmas notiesātajiem, kuri izcieš sodu brīvības atņemšanas iestādēs, izņemot probācijas programmas

notiesātajiem jauniešiem un personām, kuras notiesātas par noziedzīgu nodarījumu pret personas tikumību un dzimumneaizskaramību.

2016.gadā Dienests sadarbībā ar brīvības atņemšanas iestādēm ieslodzījuma vietās īstenoja sociālās uzvedības korekcijas programmas "Programma seksuālos noziegumus izdarījušo personu monitoringam un uzraudzībai" un "Programma seksuālos noziegumus izdarījušo personu monitoringam un uzraudzībai (pielāgota slepkavām)", kā arī sociālās uzvedības korekcijas programmu "EQUIP" (Kā mācīt jauniešiem domāt un rīkoties atbildīgi, izmantojot vienaudžu palīdzības metodi).

No 2836 probācijas klientiem, kuru uzraudzība uzsākta 2016.gadā, 13% noteikts pienākums piedalīties probācijas programmās. No 2015.gada 1.februāra Dienestam ir paplašinātas tiesības noteikt probācijas klientiem pienākumus, tai skaitā pienākumu piedalīties probācijas programmā, tādēļ paredzams, ka šis pienākums turpmāk tiks noteikts visos gadījumos, kad tas ir nepieciešams, līdz ar ko arī palielināsies probācijas klientu skaits, kuriem uzraudzības ietvaros tiek noteikts šis pienākums.

	2012	2013	2014	2015	2016
Probācijas klientu skaits, kuriem uzraudzība uzsākta attiecīgajā gadā	3499	2958	2735	2723	2836
Probācijas klientu skaits, kuriem ir prokurora uzlikts vai Dienesta noteikts pienākums piedalīties probācijas programmās un kuru uzraudzība uzsākta attiecīgajā gadā	1302	918	778	504	373
Probācijas klientu skaits, kuriem ir tiesas uzlikts vai Dienesta noteikts pienākums piedalīties probācijas programmās % no probācijas klientu skaita, kuriem uzraudzība uzsākta attiecīgajā gadā	37%	31%	28%	19%	13%
Probācijas programmās iesaistīto probācijas klientu skaits	810	761	552	437	418
Probācijas programmas pabeigušo probācijas klientu skaits	641	641	427	338	231
Probācijas programmas pabeigušo probācijas klientu skaits % no probācijas programmās iesaistīto probācijas klientu skaita	79%	67%	77%	77%	55,4%

10.tabula. Probācijas programmu īstenošana

2016.gadā no 2836 probācijas klientiem, kuriem uzraudzība uzsākta pārskata gadā, 373 probācijas klientiem ar prokurora vai Dienesta lēmumu tika noteikts pienākums piedalīties vienā vai vairākās probācijas programmās, no tiem – 322 probācijas klientiem Dienests noteica un 51 probācijas klientam prokurors uzlika pienākumu piedalīties vienā vai vairākās probācijas programmās.

Kopā 2016.gadā probācijas programmās tika iesaistīti 418 probācijas klienti un probācijas programmas pabeidza 231 probācijas klients, kas ir 55,4% no probācijas programmās iesaistītajiem probācijas klientiem. Probācijas programmas pabeigušo probācijas klientu skaits procentuāli no probācijas programmas iesaistīto probācijas klientu skaita 2016.gada ir

samazinājies. Tas saistīts ar to, ka 2016.gada nogalē tika uzsākts liels skaits probācijas programmu grupu, kuras pēc nodarbību grafika tiks pabeigtas tikai 2017.gadā.

Dienesta konsultatīvās padomes

Lai sekmētu institūciju optimālu sadarbību vienotas politikas īstenošanā probācijas jomā, Dienests saskaņā ar Valsts probācijas dienesta likuma 19.pantu sasauca un organizēja Dienesta Konsultatīvās padomes un Dienesta teritoriālo struktūrvienību konsultatīvo padomju sēdes. Saskaņā ar Ministru kabineta 2007.gada 19.jūnija noteikumiem Nr.402 „Kārtība, kādā sasauca Valsts probācijas dienesta konsultatīvo padomju sēdes un organizēja padomju darbu, kā arī pieaicina citu institūciju pārstāvjus”, konsultatīvo padomju sēdes sasauca ne retāk kā divas reizes gadā.

Dienesta Konsultatīvās padomes sastāvā ir:

- 1) Augstākās tiesas pārstāvis;
- 2) Ģenerālprokuratūras pārstāvis;
- 3) Tieslietu ministrijas pārstāvis;
- 4) Latvijas Pašvaldību savienības pārstāvis;
- 5) Dienesta pārstāvis;
- 6) Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvis;
- 7) Valsts policijas pārstāvis;
- 8) vismaz viena tā sociālo pakalpojumu sniedzēja pārstāvis, kas nodrošina sociālās rehabilitācijas pakalpojumus probācijas klientiem.

Dienesta teritoriālās struktūrvienības konsultatīvās padomes sastāvā ir:

- 1) rajona (republikas pilsētas) prokuratūras pārstāvis;
- 2) rajona (pilsētas) tiesas pārstāvis;
- 3) Valsts policijas teritoriālās struktūrvienības pārstāvis;
- 4) pašvaldības pārstāvis;
- 5) Dienesta teritoriālās struktūrvienības pārstāvis;
- 6) ieslodzījuma vietas administrācijas pārstāvis tajās teritoriālajās struktūrvienībās, kuru darbības teritorijā atrodas brīvības atņemšanas iestāde;
- 7) vismaz viena tā sociālo pakalpojumu sniedzēja pārstāvis, kas nodrošina sociālās rehabilitācijas pakalpojumus probācijas klientiem.

2017.gadā Latvijā kopumā notika 35 konsultatīvo padomju sēdes. No šīm sēdēm 2 bija Dienesta Konsultatīvās padomes līmeņa sanāksmes, un 33 bija teritoriālo struktūrvienību līmeņa sēdes. Sanāksmēs uzmanība tika pievērsta šādiem jautājumiem:

- aktualitātes Dienesta darbībā;
- kriminālsodu politikas tendences;
- elektroniskās uzraudzības īstenošana;
- starpinstitūciju sadarbība.
- ar Dienesta funkciju īstenošanu saistīti jautājumi.

Dienesta veiktie un pasūtītie pētījumi

2016.gadā Dienestā noslēgti 9 pētījumi:

1. Valsts probācijas dienesta organizācijas klimata un darbinieku apmierinātības pētījums.
2. Probācijas programmas “Motivācija izmaiņām” novērtēšana pēc pētījumos balstītiem efektīvas intervences kritērijiem.

3. Riska un vajadzību novērtēšanas izvērtējums: Riska līmeņa noteikšanas kvalitātes un RVN instrumenta prognostiskās validitātes pārbaude. (Pētījums īstenots "Projekta LV08/1 "Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskai uzraudzībai)" (turpmāk tekstā – Projekts LV08/1) ietvaros).
4. Novērtēšanas modeļi vispārēja un vardarbīga noziedzīga nodarījuma recidīva riska noteikšanai. (Pētījums īstenots Projekta LV08/1 ietvaros).
5. Probācijas klientu dalības sociālās uzvedības korekcijas programmās saistība ar noziedzīga nodarījuma recidīvu. (Pētījums īstenots Projekta LV08/1 ietvaros).
6. Probācijas programmu vadītāju kompetenču modeļa izstrāde un integrācija Valsts probācijas dienestā. (Pētījums īstenots Projekta LV08/1 ietvaros).
7. Pētījums par Krimināllikuma regulējumu attiecībā uz preventīvo uzraudzību un preventīvo aizturēšanu citās valstīs un Latvijas likumdošanas izpēte šajā kontekstā. (Pētījums īstenots Projekta LV08/1 ietvaros). Pētījums tika veikts pasūtījuma līguma ietvaros un izpēti veica SIA "Agile & Co".
8. Pētījums par programmas likumpārkāpumus izdarījušiem jauniešiem ieviešanu, ieteikumi programmas pilnveidošanai. (Pētījums īstenots Projekta LV08/1 ietvaros). Pētījums tika veikts pasūtījuma līguma ietvaros un izpēti veica SIA "AC Konsultācijas".
9. *Sex Offenders Risk Assessment in Latvia: a 5-year Experience Using STATIC-99R and STABLE-2007 Sexual Offender Risk Tools* (Dzimumnoziedznieku riska novērtēšana Latvijā: 5 gadu pieredze riska novērtēšanā ar STATIC-99R, STABLE-2007 un ACUTE-2007 instrumentiem). Izpētes rezultāti tika apkopoti konferences plakātā un prezentēti Ļaunprātīgu seksuālo izmantotāju ārstniecības asociācijas (ATSA) ikgadējā konferencē.

2016.gada pavasarī tika pabeigta dienesta organizācijas klimata un darbinieku apmierinātības izpēte. Šīs izpētes noslēdzošajā posmā, t.i. 2016. gadā, tika aplūkotas atšķirības un līdzības dažādās Dienesta nodarbināto grupās (teritoriālajās struktūrvienībās un centrālajā aparātā strādājošo, vadītāju un ierindas darbinieku atbilstošu sadalījums), analizētas dažādu faktoru (darba klimata, tiešā vadītāja un starpkolēģu uzticēšanās) savstarpējās sakarības un ietekmes uz darbinieku apmierinātību centrālajā aparātā un teritoriālajās struktūrvienībās. Izpētes ietvaros tika konstatēts, ka apmierinātību teritoriālajās struktūrvienībās visvairāk nosaka organizācijas klimats, savukārt klimats atkarīgs lielākoties no kolēģu savstarpējās uzticēšanās un tiešā vadītāja atbalsta. Tāpat tiešā vadītāja atbalstam ir cieša un pozitīva sakarība ar kolēģu savstarpējo uzticēšanos.

2016.gada beigās Dienesta Mācību un pētījumu nodaļa piedalījās probācijas programmas „Motivācija izmaiņām” (saīsināti – MI) ieviešanas efektivitātes izvērtēšanā. Izvērtēšana tika veikta, par pamatu ņemot Korekcijas programmu novērtēšanas instrumentu (*Correctional Program Assessment Inventory, Gendreau & Andrews, 1996*) (saīsināti – CPAI). MI programmas ieviešanas efektivitātes novērtējuma rezultāti liecina par to, ka ieviešana bijusi efektīva, lai arī atsevišķi apstākļi (piemēram, resursu vai laika trūkums) kavēja programmas potenciāla izmantošanu.

2016.gadā tika turpināta ikgadējā izlīguma klientu – likumpārkāpēju, cietušo, kā arī abu pušu atbalstītāju un likumisko pārstāvju – viedokļu vākšana, apkopošana un analīze. 2015.gadā Izlīguma nodaļa sadarbībā ar Mācību un pētījumu nodaļu izstrādāja jaunā parauga anketas, kas ļāva izvērstāk un detalizētāk izvērtēt vairākus izlīguma novērtēšanas aspektus (piemēram, izlīguma starpnieka darba kvalitāti; izlīguma mērķa sasniegšanu vai nesasniedzšanu; izlīguma kā risinājuma izmantošana citos, klienta situācijai līdzīgos gadījumos u.c.). 2016.gadā izlīgumā iesaistīto pušu viedokļi tika pētīti ar jaunā parauga anketu, kurai ir latviešu un krievu valodas versija.

Sadarbībā ar Projekta LV08/1 pētnieku un vadītāju tika veikta izpēte par dzimumnoziedzumu riska novērtēšanas instrumentu STATIC-99R, STABLE-2007 izmantošanu Dienestā. Izpētes ietvaros tika apkopoti dati par veiktajiem novērtējumiem, analizēts novērtējumos piešķirto punktu sadalījums, salīdzināta vērtējumu dinamika un salīdzinātas Latvijas un Kanādas vērtējumu līdzības un atšķirības.

Vairāk informācijas par Dienesta īstenotajiem pētījumiem www.probacija.lv

Dienesta īstenotie projekti

Dienesta projekts Nr.LV08/1 "Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskajai uzraudzībai)"

2016.gadā turpinājās 2013.gada jūnijā uzsāktā Tieslietu ministrijas un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta līdzfinansētās programmas „Latvijas korekcijas dienestu un Valsts policijas īslaicīgās aizturēšanas vietu reforma” Dienesta projekta Nr.LV08/1 „Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskajai uzraudzībai)” (turpmāk – projekts) īstenošana.

Projekta uzdevumi un mērķi:

- 1) Ieviest elektroniskās uzraudzības sistēmu, kas dotu iespēju ieslodzītajiem, kuri atbilst esošās likumdošanas prasībām un piekrīt elektroniskās uzraudzības piemērošanai, izciest sodu brīvībā;
- 2) Izstrādāt un ieviest resocializācijas sistēmu jauniešiem vecumgrupā no 14-25 gadiem pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma vietas;
- 3) Uzlabot zināšanas un kapacitāti probācijas un ieslodzījuma vietu speciālistiem.

Projekts paredz aktivitātes divos paralēlos un savstarpēji saturiski saistītos darbības virzienos: esošās resocializācijas sistēmas tālāka attīstība un brīvības atņemšanas sodam alternatīvu risinājumu ieviešana.

Projektā plānotie un īstenotie pasākumi ietverti četrās galvenajās aktivitātēs:

- 1) Jaunas alternatīvas ieslodzījumam izstrāde;
- 2) Tehniskie risinājumi elektroniskās uzraudzības ieviešanai;
- 3) Resocializācijas sistēmas pilnveide;
- 4) Probācijas un ieslodzījuma vietu speciālistu kapacitātes celšana.

Projekts tiek īstenots sadarbībā ar Ieslodzījuma vietu pārvaldi, Tiesu administrāciju, Oslo probācijas dienestu, Īlas cietumu, Igaunijas Tieslietu ministriju un Eiropas Probācijas konfederāciju.

Projekta plānotie rezultāti:

- 1) Ieslodzījuma alternatīvas tiek plašāk piemērotas un samazinās cietumos ieslodzīto personu skaits;
- 2) Ieslodzīto, cietumu un probācijas darbinieku profesionālās kompetences uzlabojušās;
- 3) Uzlabojusies sadarbība starp Dienestu un sadarbības partneriem no Norvēģijas.

Projekta norises laiks no 2013.gada jūnija līdz 2017.gada aprīlim un šajā laika periodā paredzēts apgūt 2 700 965 eiro. Projekta īstenošanai saņemts atbalsts no Norvēģijas ar Norvēģijas finanšu instrumentu palīdzību. Norvēģijas finanšu instrumenta finansējums ir 85% un valsts budžeta līdzfinansējums ir 15%.

2016.gadā paveiktais projekta aktivitāšu ietvaros

2016.gadā tika turpināta probācijas klientu elektroniskās uzraudzības sistēmas uzturēšanas un tālākas attīstības izdevumu segšana no projekta līdzekļiem. *Plašāka informācija par elektroniskās uzraudzības īstenošanu pieejama publiskā pārskata nodaļā par Dienesta uzraudzības funkcijas īstenošanu.*

Lai veicinātu sabiedrības un atsevišķu mērķgrupu izpratni par ieguvumiem no projekta īstenotajām aktivitātēm, pārskata gadā tika īstenota plaša sabiedrības informēšanas kampaņa par elektronisko uzraudzību un brīvprātīgā darba programmu (līdzgaitniecība) jauniešiem, tai skaitā informatīvi semināri ieslodzījuma vietās.

2016.gadā tika turpināts darbs pie brīvprātīgā darba programmas (līdzgaitniecība) jauniešiem. No projekta līdzekļiem tika segti izdevumi programmas uzturēšanai un tālākai attīstībai, tai skaitā izdevumi, kas saistīti ar brīvprātīgo atlasī un apmācību, ar līdzgaitniecību tieši saistīto izdevumu kompensēšanu brīvprātīgajiem, informatīvu pasākumu īstenošanu nozares profesionāļiem un plašākai sabiedrībai, kā arī brīvprātīgā darba programmas metodisko materiālu izstrādi.

Projekta ietvaros tika izstrādāta un licencēta probācijas programma jauniešiem „Uzmanību! Gatavību! Starts!” un uzsākta tās īstenošana.

Tika turpināts darbs pie informācijas sistēmas „Probācijas lietu uzskaites sistēma” un e-mācību vides modernizēšanas, kas noslēdzās 2017.gadā.

Dienesta nodarbinātajiem tika nodrošināta iespēja konsultēties ar psihiskās veselības speciālistiem un saņemt profesionālas supervīzijas. Līdztekus citiem uzvedības korekcijas pasākumiem, atsevišķiem probācijas klientiem tika rasta iespēja nodrošināt kvalificētu psihiskās veselības speciālistu apmeklējumus.

2016.gadā sadarbībā ar Dienesta Mācību un pētījumu nodaļu tika organizētas 59 mācību aktivitātes, kurās kopumā piedalījās 877 Dienesta nodarbinātie un 91 ieslodzījuma vietu sistēmas speciālists. Pārskata gadā mācības tika organizētas par šādām tēmām:

- Dzimumnoziedznieku riska un vajadzību novērtēšana un uzraudzība sabiedrībā;
- Riska un vajadzību novērtēšanas instruments *Violence Risk Appraisal Guide-Revised (VRAG-R)*;
- Elektroniskā uzraudzība;
- Sarunas prasmju attīstības treniņš;
- Motivējošā intervēšana;
- Jaunais riska un vajadzību novērtēšanas instruments;
- Bērnu tiesību aizsardzība;

- Labā prakse darbā ar jauniešiem;
- Probācijas programmas jauniešiem „Uzmanību! Gatavību! Starts!” īstenošana, tai skaitā novērtēšanas centrs mācību dalībnieku atlasei.

Lai uzlabotu darba kvalitāti ar probācijas klientu un sniegtu savstarpēju atbalstu kolēģiem, projekta ietvaros visā Latvijā tika organizētas 22 kolēģu konsultācijas, kurās kopumā piedalījās 357 Dienesta nodarbinātie. Kolēģu konsultācijas tika organizētas visās probācijas funkcijās – uzraudzības īstenošanai, izvērtēšanas ziņojumu sagatavošanai, probācijas programmu vadītājiem un izlīgumu starpniekiem.

2016.gada decembrī norisinājās Dienesta un Ieslodzījuma vietu pārvaldes kopīgi organizētā konference „Četras rehabilitācijas: Virzoties uz starpdisciplināra darba modeli”. Konferencē piedalījās 200 ielūgti profesionāļi, ieskaitot abu projektu sadarbības partnerus no ārvalstīm.

Viens no veidiem, kā celt darbinieku profesionālo kompetenci, ir dalība starptautiskajās konferencēs un pieredzes apmaiņas vizītēs, kas dod iespēju iepazīt citu valstu labāko pieredzi dažādās probācijas darba jomās. 2016.gadā no projekta segti izdevumi par Dienesta nodarbināto dalību 24 profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumos.

2016.gadā projekta ietvaros sekmīgi tika pabeigti vairāki nozīmīgi pētījumi:

- “Pētījums par programmas darbību ar likumpārkāpumus izdarījušiem jauniešiem ieviešanu, ieteikumi programmas pilnveidošanai”;
- “Pētījums par Krimināllikuma regulējumu attiecībā uz preventīvo uzraudzību un preventīvo aizturēšanu citās valstīs un Latvijas likumdošanas izpēti šajā kontekstā”;
- „Riska un vajadzību novērtēšanas izvērtējums: Riska līmeņa noteikšanas kvalitātes un RVN instrumenta prognostiskās validitātes pārbaude”;
- „Novērtēšanas modeļi vispārēja un vardarbīga noziedzīga nodarījuma recidīva riska noteikšanai”;
- „Izpētes ziņojums par probācijas programmu „*Cieņpilnu attiecību veidošana*”, „*Emociju menedžments*” un „*Vielu lietošanas menedžments*” novērtējumu”;
- „Probācijas klientu dalības sociālās uzvedības korekcijas programmās saistība ar noziedzīga nodarījuma recidīvu”;
- „Probācijas programmu vadītāju kompetenču modeļa izstrāde un integrācija Valsts probācijas dienestā”;
- „Probācijas klientu lietu vadītāju priekšstati un attieksme pret probācijas programmām”.

Plašāka informācija par Dienesta īstenojamiem projektiem www.probacija.lv.

Pārskats par Dienesta vadības un darbības uzlabošanas sistēmām efektīvas darbības nodrošināšanai

Kvalitātes vadības sistēma (KVS)

Dienestā notiek regulārs darbs pie kvalitātes sistēmas pilnveides. 2016.gadā notikuši 35 procesu auditi 16 struktūrvienībās un nodaļās, konstatējot nepieciešamos uzlabojumus un ieviešot korektīvo darbību plānu. Dienesta kvalitātes sistēmu vērtējuši neatkarīgi eksperti, atzīstot kvalitātes vadības sistēmas dokumentācijas un darbības atbilstību LVS EN ISO 9001:2009 (ISO 9001:2008) standarta prasībām un rekomendējot turpināt vadības sistēmas atbilstības sertifikāciju. Vadības efektivitātes uzlabošanai ieviestas strukturālās izmaiņas un pilnveidotas informācijas aprites sistēmas. Dienesta noteiktā iekšējā kontrole vērsta uz klientorientētību - apkopotu dati par problēmu ziņojumiem, iekšējo un ārējo klientu

atsauksmēm, veikti pētījumi, anketēšana un iegūto rezultātu analīze. Iekšējā kontrole, attiecībā uz izziņošanu par kvalitātes vadības sistēmas darbību dienesta vadībai, atzīta par efektīvu un pilnīgu.

Dienesta personāls

Vidējais 2016.gadā faktiski nodarbināto skaits Dienestā bija 383 darbinieki.

Vecuma grupa	Sievietes	Vīrieši	Kopā
Līdz 29 gadiem	43	12	55
30-39 gadi	94	18	112
40-49 gadi	103	16	119
50-59 gadi	74	12	86
60 un vairāk gadi	11	1	12
Kopā:	325	59	384

11.tabula Personāla iedalījums pēc dzimuma un vecuma (uz 30.12.2016.)

Personāla iedalījums pēc amata grupām:	Skaits
Augstākā līmeņa vadītāji	3
Vidējā līmeņa vadītāji	41
Zemākā līmeņa vadītāji	12
Politikas ieviesēji	287
Atbalsta funkciju veicēji	41

12.tabula Personāla iedalījums pēc amata grupām

Izglītības līmenis	Skaits
Nodarbinātie ar vidējo izglītību:	13
Nodarbinātie ar augstāko izglītību:	371
t.sk. pirmā līmeņa profesionālā augstākā izglītība:	9
t.sk. akadēmiskā vai otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība:	362
no tiem - bakalaurs (akadēmiskais grāds)	44
no tiem - bakalaurs (profesionālais grāds)	199
no tiem - maģistrs (akadēmiskais grāds)	28
no tiem - maģistrs (profesionālais grāds)	89
t.sk. doktors (zinātniskais grāds)	2
Izglītību skaits	
nodarbinātie ar 1 augstāko izglītību	223
nodarbinātie ar 2 augstākajām izglītībām	120
nodarbinātie ar 3 augstākajām izglītībām	22
nodarbinātie ar 4 augstākajām izglītībām	5
nodarbinātie ar 6 augstākajām izglītībām	1

13.tabula Personāla iedalījums pēc izglītības

Personāla kustības raksturojums

Dienesta personāla rotācijas koeficients pēdējo piecu gadu laikā svārstās 20% – 30% robežās. 2016.gada personāla kustības rādītāji bija līdzvērtīgi iepriekšējo gadu līmenim.

2016.gadā Dienesta personāla rotācijas koeficients bija 0,20 (20%). Tas norāda, ka 2016.gadā Dienesta personāls nomainījies par 20%. Personāla atjaunošanās koeficients

2016.gadā bija 0,11 (11%) no nodarbināto skaita, savukārt personāla aiziešanas koeficients bija 0,09 (9%).

2016.gadā tika izsludināti 64 amatu konkursi. Vairāk kā trešdaļa, jeb 24 no izsludinātajiem konkursiem noslēgušies bez rezultāta, 1 izsludinātais konkurss atsaukts, savukārt 39 konkursos darbā pieņemti/ iecelti jauni nodarbinātie.

Rādītājs	
Vidējais 2016.gadā faktiskais nodarbināto skaits	383
Personāla atjaunošanās koeficients	0,11
Personāla aiziešanas koeficients	0,09
Personāla rotācijas koeficients	0,20
*Personāla atjaunošanās koeficients = pieņemto personu skaits/ nodarbināto vidējais skaits nodarbināto vidējais skaits	
** Personāla aiziešanas koeficients = atbrīvoto personu skaits/ nodarbināto vidējais skaits nodarbināto vidējais skaits	
*** Personāla rotācijas koeficients = pieņemto skaits + atbrīvoto skaits/ nodarbināto vidējais skaits	

14.tabula Personāla mainība Dienestā

Lielākā nodarbināto mainība 2016.gadā notikusi Dienesta Rīgas reģiona struktūrvienībās un Centrālajā aparātā – gada laikā pieņemts 31 nodarbinātais un atbrīvoti 25 nodarbinātie, kas skaidrojams ar lielākām darba un karjeras iespējām galvaspilsētā un tās apkārtnē. Viszemākā nodarbināto kustība bijusi Zemgales reģionā – gada laikā pieņemti četri nodarbinātie.

Iedalījums pēc amata grupām:	Atbrīvotie	Pieņemtie
Augstākā līmeņa vadītāji	0	0
Vidējā līmeņa vadītāji	2	1
Zemākā līmeņa vadītāji	0	0
Politikas ieviesēji	22	33
Atbalsta funkciju veicēji	11	10
Kopā 2016.gadā:	35	44

15.tabula Personāla iedalījums amata grupām

Iedalījums pēc atbrīvošanas pamatojuma:	
Pēc paša vēlēšanās	10
Savstarpēja vienošanās	9
Sakarā ar termiņa izbeigšanos	2
Darbinieka uzteikums	4
Veselības stāvokļa dēļ nespēj veikt amata pienākumus	2
Sakarā ar amata likvidāciju	5
Sakarā ar pensijas vecuma iestāšanos	1
Sakarā ar ierēdņa nāvi	1
Sakarā ar pārcelšanu citā iestādē	1

16.tabula Personāla iedalījums pēc atbrīvošanas pamatojuma

Personāla karjeras izaugsme

Kopumā 2016.gadā Dienestā pārcelti 16 nodarbinātie. 31% gadījumu karjeras izaugsme bijusi vertikāla (augstāks amats tajā pašā vai citā struktūrvienībā), tādējādi veicinot nodarbināto karjeras attīstību atbilstoši viņu zināšanām un prasmēm. 56% gadījumu karjeras izaugsme bijusi horizontāla (pārcelšana līdzvērtīgā amatā tajā pašā vai citā struktūrvienībā), 13%

karjeras izaugsme bijusi lejupvērsta (pārcelšana zemākā amatā, ņemot vērā amatu klasifikāciju).

Personāla novērtēšana

2016.gadā Valsts informācijas sistēmā „Novērtēšanas elektroniskās veidlapas informācijas sistēma” Dienesta nodarbināto darba izpildes novērtēšana veikta 368 reizes. 5% (19) nodarbināto darba izpilde pārsniedz prasības visā novērtēšanas periodā (vērtējums „Teicami”), 61% (226) nodarbināto darba izpilde pārsniedz prasības atsevišķos novērtēšanas perioda posmos vai atsevišķos darba izpildes kritērija aspektos (vērtējums „Ļoti labi”), 32% (117) nodarbināto darba izpilde pilnībā atbilst prasībām visā novērtēšanas periodā (vērtējums „Labi”), 2% (6) nodarbināto darba izpilde neatbilst daļai prasību visā novērtēšanas periodā (vērtējums „Jāpilnveido”).

Dienesta personāla mācības

2016.gadā kopā notikuši 227 mācību pasākumi, 74 no tiem ir dienesta organizēti pasākumi, 70 dienesta projekta Nr.LV08/1 “Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskajai uzraudzībai)” organizēti pasākumi un 83 ārpalpojuma mācību pasākumi. 227 mācību pasākumos kopumā piedalījušies 2662⁴ dalībnieki jeb 392 nodarbinātie. Kopš 2011.gada, kad tika izveidota Dienesta Mācību un pētījumu nodaļa, dalībnieku skaits mācībās ik gadu turpina palielināties. Salīdzinot ar 2015.gadu, 2016.gadā mācību dalībnieku skaits pieaudzis par 640 personām, kas ir lielākais dalībnieku pieauguma skaits kopš 2011.gada.

15.attēls. Kopējais mācību dalībnieku skaits 2015.gadā pēc mācību organizētāja

2016.gadā e-mācībās kopumā mācījās 111 dalībnieki, no tiem 67 saņēma apliecības par kursu pabeigšanu. No 2016.gada janvāra uzsākta e-mācību organizēšana Moodle vidē. E-mācības Moodle vidē ieviestas ar mērķi efektīvāk organizēt mācību procesu, uzlabotu informācijas apmaiņu starp mācību procesā iesaistītajām pusēm, celtu Dienesta nodarbināto darba produktivitāti, kā arī nodrošinātu darba rezultāta ātrāku un precīzāku uzskaiti. 2016.gadā E-mācības Moodle vidē apguvuši 106 nodarbinātie.

⁴Reģistrā iekļauti darbinieki, kuri ir norīkoti mācībām vai paši ziņojuši par savām mācībām.

Dienesta komunikācija ar sabiedrību

Dienesta komunikācija

2016. gadā Dienests organizēja divas preses konferences par elektroniskās uzraudzības sistēmas ieviešanu Latvijā. No 2016. gada 1.janvāra līdz 31.decembrim VPD piedalījās ziņu materiālu/sižetu veidošanā, kas saistīti ar probācijas jomu un sabiedrības drošību plašākā izpratnē. Tie plašsaziņas līdzekļos publicēti, translēti vai citādi izplatīti vairāk kā 700 reizes. 2016. gadā uzskaitītie efektīvie ziņu materiāli/sižeti kopumā sasniedza 171 miljonu plašu auditoriju, kas liecina, ka gada laikā katrs Latvijas iedzīvotājs par probāciju dzirdējis/uzzinājis vairākkārtīgi. Pārskata gadā turpināja pieaugt VPD komunikācijas efektivitāte. Komunikācijas efektivitāte ilustrē VPD pamanāmību medijos. Pētot kvalitatīvo komunikācijas efektivitātes datu attiecību, var secināt, ka 2016. gadā VPD pamanāmība medijos pieaugusi gandrīz divas reizes: 2015.gadā VPD virsrakstos minēts 2.13% gadījumu, bet 2016. jau 4.87% gadījumu, savukārt 2015.gadā rakstu pirmajā pusē (*lead*, ievads utt.) VPD minēts 26.37% gadījumu, savukārt 2016.gadā jau 49.54% gadījumu. Publikāciju apkopojums par laika periodu no 2016.gada 1.janvāra līdz 2016.gada 31.decembrim VPD tika veikts ar mediju monitoringa rīku "STATION".

2016.gadā Dienesta ārējā komunikācijā tika izmantota arī Dienesta mājas lapa www.probacija.lv, oficiālais sociālo tīklu Twitter konts @probacija, kā arī projekta Nr.LV08/1 „Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskajai uzraudzībai)” ietvaros izveidotajos Facebook kontos: <https://www.facebook.com/Elektroniskauzraudziba/> un <https://www.facebook.com/lidzgartnieki/>.

2016. gada maijā un jūnijā sadarbībā ar SIA "MOOZ" tika īstenotas Dienesta projekta Nr.LV08/1 „Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskajai uzraudzībai)” informatīvi izglītojošās kampaņas “Elektroniskā uzraudzība” un “Brīvprātīgo piesaiste un atlase darba ar likumpārkāpumus izdarījušiem jauniešiem”. Kampaņu ietvaros veiktās aktivitātes: SIA “MOOZ!” sadarbojoties ar apakšuzņēmējiem – SIA "Initiative Latvia", SIA "P.R.A.E. SABIEDRISKĀS ATTIECĪBAS” un SIA “BURZUM” – izstrādāja un nodrošināja informatīvās kampaņas „Elektroniskā uzraudzība” kopējo koncepciju, stratēģiju, komunikācijas aktivitāšu plānu, digitālo stratēģiju, mediju stratēģiju, mediju plānu un mediju pirkšanu, kā arī radošos materiālus (TV klipī, radio reklāmas, drukātās un vides reklāmas, web dizainu utt.). Izstrādāja un nodrošināja informatīvās kampaņas „Brīvprātīgo piesaiste un atlase darbā ar likumpārkāpumus izdarījušiem jauniešiem” kopējo koncepciju, stratēģiju, komunikācijas aktivitāšu plānu, digitālo stratēģiju, mediju stratēģiju, mediju plānu un mediju pirkšanu, kā arī radošos materiālus (video klipī sociālo mediju aktivitātēm, radio reklāmas, web dizainu utt.). Pirms kampaņas uzsākšanas tika veikta sabiedriskās domas aptauja, lai noskaidrotu sabiedrības informētību un nostāju attiecībā uz elektroniskās uzraudzības sistēmu. Kopumā īstenotā kampaņa vērtējama kā efektīva, jo īstenotās kampaņas ietvaros tika sasniegti un atsevišķos gadījumos pārsniegti izvirzītie mērķi.

Pasākumi sabiedrības informēšanai un izglītošanai

Papildus klasiskajai komunikācijai, 23. un 24. reizi VPD rīkoja akciju “Cilvēks cilvēkam” Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem, kuras ietvaros ieslodzījumā esošajiem jauniešiem VPD darbinieki un brīvprātīgie rīkoja komandas veidošanas aktivitātes un meistarklases ar akcijas īpašajiem viesiem. 2016.gadā īpašo viesu statusā akcijās piedalījās Latvijas ielu vingrošanas biedrības sportisti un mūziķis Reinis Reķis. Akcijā jauniešiem bija iespēja uzzināt vairāk par sportu, disciplīnu, mūziku, neatlaidību ceļā uz mērķu sasniegšanu ar paša spēkiem.

Popularizējot savu tēlu, darbības jomu un vērtības, kas veido Dienestu, 2016. gadā Dienests piedalījās arī karjeras izglītības programmā “Ēnu diena”, akcijā “Lielā talka”, akcijā “Uz savu skolu”, un akcijā “Atvērto durvju diena”.

2017.gadā plānotie pasākumi

Izvirzītie uzdevumi

- Turpināt pilnveidot Dienesta funkciju tiesisko regulējumu un nodrošināt funkciju izpildes kvalitāti atbilstoši tiesību aktu prasībām un kvalitātes vadības sistēmā noteiktajiem mērķiem un rādītājiem.
- Paaugstināt Dienesta administratīvo kapacitāti, t.sk. nodrošinot slodzes izlīdzināšanu, speciālistu pieejamības un aizvietošanas jautājuma risināšanu, īstenojot strukturālas izmaiņas.
- Ieviest praksē pilnveidojumus recidīva riska un kriminogēno vajadzību novērtēšanas instrumentos un nostiprināt pilnveidojumu piemērošanu probācijas klientu uzraudzībā un izvērtēšanas ziņojumu sagatavošanā.
- Veicināt sabiedrības un profesionāļu starpdisciplinārās platformas attīstīšanu jauniešu likumpārkāpumu gadījumu risināšanai un prevencijai - visas valsts mērogā ieviest izlīguma sanāksmes (conferencing) pieeju darbā ar jauniešiem izlīguma funkcijas ietvaros, kā arī sniegt informatīvu un konsultatīvu atbalstu izglītības iestādēm.
- Attīstīt līdzgaitniecību (brīvprātīgo sabiedrības locekļu iesaisti) darbā ar probācijas klientiem uzraudzības un piespiedu darba funkcijās, t.sk. veicinot probācijas klientu iekļaušanos darba tirgū.
- Izvērtēt un turpināt nostiprināt praksē starpinstitucionālās sadarbības modeli darbā ar probācijas klientiem, kuri ir izdarījuši noziedzīgu nodarījumu pret personas dzimumneaizskaramību un tikumību, kā arī vardarbīgus noziedzīgus nodarījumus.

Plānotie pētījumi un sadarbības projekti

Pētījumi

2017. gadā Dienests veiks trīs pētījumus:

- "Piespiedu darba piemērošana un izpilde";
- "Probācijas klientu viedoklis par probācijas funkciju īstenošanu Valsts probācijas dienestā";
- "Noziedzīgo nodarījumu recidīvs 2013. gada un 2015. gada probācijas klientu grupās".

Pētījuma par piespiedu darbu piemērošanu un izpildi mērķis ir raksturot notiesāto grupu, kurai tiek piemēroti piespiedu darbi, gūt dziļāku izpratni par piespiedu darba piemērošanu un izpildi, kā arī novērtēt šīs soda sankcijas efektivitāti.

Lai attīstītu probācijas darba praksi, 2017. gadā ir plānots apzināt probācijas klientu viedokli par VPD īstenotajām funkcijām, kā arī uzsākt pētījumu par bijušo probācijas klientu no jauna izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem (recidīvu). Recidīva izpēte tiks vērsta uz tiem probācijas klientiem, kas 2013. gadā un 2015. gadā atradās probācijas uzraudzībā vai šajā laikā veica piespiedu darbus.

Projekti

2017.gadā Dienests turpinās īstenot Tieslietu ministrijas un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta līdzfinansētās programmas „Latvijas korekcijas dienestu un Valsts policijas īslaicīgās aizturēšanas vietu reforma” Dienesta projektu Nr.LV08/1 „Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskajai uzraudzībai)”.

Ieslodzījuma vietu pārvalde kopā ar Dienestu un Nodarbinātības valsts aģentūru īsteno Eiropas Sociālā fonda atbalstītos projektus "Resocializācijas sistēmas efektivitātes paaugstināšana" un "Bijušo ieslodzīto integrācija sabiedrībā un darba tirgū", kuru mērķi ir paaugstināt resocializācijas sistēmas efektivitāti un veicināt bijušo ieslodzīto integrāciju sabiedrībā un darba tirgū. Projekta ietvaros ir paredzēts īstenot vairākus pasākumus, kas palīdzētu bijušajiem ieslodzītajiem vieglāk integrēties sabiedrībā pēc atbrīvošanās no ieslodzījuma un samazinātu iespēju veikt prettiesiskās darbības atkārtoti, kā arī palīdzētu viņiem efektīvāk integrēties darba tirgū. Projekta ietvaros plānotos pasākumus īsteno Ieslodzījuma vietu pārvaldes un Dienesta darbinieki, bet atsevišķos pasākumos plānots iesaistīt brīvprātīgos, kā arī pašvaldību un nevalstisko organizāciju darbiniekus, kuri strādā ar ieslodzītajiem vai bijušajiem ieslodzītajiem. Projekta pasākumos plānots iesaistīt ieslodzītos un bijušos ieslodzītos, kā arī bijušo ieslodzīto ģimenes locekļus.

2017.gadā plānots, ka Dienests E-lietas programmas ietvaros uzsāks īstenot projektu „Probācijas klientu uzskaites sistēmas pilnveidošana”, kura mērķis ir nodrošināt Probācijas klientu uzskaites sistēmas (PLUS) darbību E-lietas programmas kontekstā attiecībā uz Dienesta iesaisti kriminālprocesa virzībā un soda izpildē, samazinot dokumentu plūsmas laiku un uzlabojot Dienesta darbības efektivitāti ar elektronisko risinājumu palīdzību. Projekta realizēšanas mērķi ir PLUS pilnveide E-lietas programmas kontekstā, risinot dokumentu plūsmas elektronizācijas problēmas ar starp procesā iesaistītajām iestādēm un nodrošinot elektroniskos pakalpojumus probācijas klientiem. Projektu plānots īstenot 36 mēnešu laikā no līguma vai vienošanās par projekta īstenošanu noslēgšanas, kas plānots 2017.gada nogalē.